సెప్టెంబర్ / 1984

సమీక్షా వ్యాసం :

శ్రామిక వర్గ సాంస్కృతిక విప్లవం

కె. బాలగోపాల్

'చైనాలో ఏం జరుగుతోంది?' అన్న ప్రశ్న తనప్రాముఖ్యతను చాలా వరకు కోల్పోయింది. చైనాలో ఏం జరుగుతోందో అందరికీ తెలుసు. బెతెల్‌హాం ఈ వ్యాసం రాసేనాటికి ఇంకా సందేహానికి ఆస్కారం వుండేదేమో. అప్పటికి చైనా కమ్యూనిస్టు పార్టీ సాంస్కృతిక విప్లవం ముగిసినట్టు ప్రకటించిందిగాని, దానిని తిరస్కరించలేదు. అప్పటికి డెంగ్‌ను మళ్లీ తెరముందుకు తేవడం జరిగింది గాని, లీషావ్‌చీని విమర్శించడం ఇంకా మానలేదు. 'ఆధునికీకరణ' కోసం ఉత్పత్తి ఎక్కువ చేయమన్నారుగాని, అప్పటికింకా వర్గపోరాటాల కాలం ముగిసింది, ఇక ఉత్పత్తి చేయడమే తరువాయి. అని సిద్ధాంతీకరించలేదు. అప్పటికి 'డెంగ్‌పంథా'కు వ్యతిరేకంగా మావో అభిమానపాత్రుడినని తనకుతానే ప్రకటించుకున్న 'హువా పంథా' ఉన్నట్టు అనిపించింది. సాంస్కృతిక విప్లవంలో జరిగిన అరాచకాన్ని సంస్కరించి నిజమయిన మావో పంథాను హువాకువోఫెంగ్ నిలబెడతాడేమోనని ఆశించిన వాళ్లు లేకపోలేదు.

ఇప్పుడు అంతా తేటతెల్లమయింది. హువాలేడు, 'హువాపంథా'(అసలు అటువంటిది ఎన్నడయినా వుండి వుంటే) లేదు. సాంస్కృతిక విప్లవాన్ని గొప్పవిఘాతంగా ప్రకటించారు. సోషలిస్టు సమాజంలో తీవ్రమయిన వర్గపోరాటాలకు స్థానం లేదని సిద్ధాంతీకరించారు. లీషావ్‌చీ విగ్రహాన్ని పునఃప్రతిష్ఠించారు. మావోనుగూడ మొదట 1966 దాకా (అంటే సాంస్కృతిక విప్లవం మొదలయ్యేదాకా) సరయిన మార్గంలో నాయకత్వం నిర్వహించాడని ప్రకటించి, క్రమంగా ఆ తేదీని 1956కు (అంటే సోషలిస్టు నిర్మాణానికి సంబంధించి మావో ఆలోచనా విధానం రూపొందక పూర్వం నాటికి) వెనక్కినెట్టారు. 1956 తరువాత మావో చేసిన సిద్ధాంతాలన్నీ తప్పులన్నారు. అతినూతనంగా, ఒకవైపు అమెరికానుండి అణురియాక్టర్లు కొనడానికి ఒప్పందం చేసుకుంటూ, మరొకవైపు ఆ సందర్భంలో చైనాకువచ్చిన రీగన్ సోవియట్ రష్యాను విమర్శిస్తూ మాట్లాడిన మాటలను సెన్సార్ చేసారు. మా దుకాణంలో

సరుకులు దించడానికి వచ్చినవాడివి పక్కదుకాణందారును తిడితే ఎలాగని డెంగ్ రీగన్‌ను కోప్పడ్డాడేమో. 'సోవియట్ సోషల్ సామ్రాజ్యవాదం' అనే మాటలను ప్రయోగించడం మానేసారు. సామ్రాజ్యవాదులతో శాంతియుత వ్యాపార సహజీవనం ప్రారంభమయింది. అయితే కృశ్చేవ్ 1956లో ఒక్క అమెరికా సామ్రాజ్యవాదంతో మాత్రమే శాంతియుతంగా కాపురం చేస్తానన్నాడు డెంగ్ ఇద్దరితోనూ చేయనున్నాడు.

మరయితే బెతెల్‌హాం రాసిన ఈ వ్యాసంగాని, దానికి రంగనాయకమ్మగారు చేసిన టీకా వ్యాఖ్యాన సహిత అనువాదంగాని, ఇవ్వాళ అనవసరమా అంటేకాదు. ఎందుకంటే, 'ఆధునిక రివిజనిజం'ను మనం కుట్రగా దూషించి ఊరుకోకుండ అర్థం చేసుకునే ప్రయత్నం చేయాలి. దోపిడీ వర్గాలు విప్లవాన్ని కుట్ర అన్నట్టు మనం ప్రతీఘాతుక విప్లవాన్ని కుట్ర అంటున్నాం. అదీ కుట్రకాదు. ఇదీ కుట్ర కాదు. విప్లవానంతర సమాజంలో కొత్త బూర్జువా వర్గాలు పుట్టుకొస్తున్నాయనీ, ఆ వర్గాలు కార్మికవర్గం చేతికి అధికారం అందనివ్వకుండ తామే చేజిక్కించుకునే ప్రయత్నం తీవ్రంగా చేస్తున్నాయనీ, ఇప్పుడిప్పుడే స్పష్టమవుతోంది. ఇది అనివార్య పరిణామం కాకపోవచ్చుగాని, యాదృచ్ఛికం గూడకాదు. సోషలిస్టు సమాజ నిర్మాణ పోరాటంలోంచి పుట్టుకొస్తున్న సహేతుకమయిన వాస్తవం. ఇది కుట్రకాదు. వర్గ పోరాటమే. ఈ వర్గపోరాటం (ప్రతీఘాతుక విప్లవ పోరాటం) లోతుపాతుల్ని అర్థం చేసుకోవడానికి బెతెల్‌హాం వ్యాసం ఒకతొలి ప్రయత్నంగా ఉపయోగపడుతుంది. ఆ వ్యాసాన్ని రంగనాయకమ్మగారూ ఆమె మిత్రులూ చాలా సరళంగా అనువదించి వివరమయిన వ్యాఖ్యలతో తెలుగుపాఠకుడికి అందించారు.

అయితే ఈ పుస్తకాన్ని సమీక్షించడంలో కొన్ని ఇబ్బందులున్నాయి. ఇందులో బెతెల్‌హాం రచనకంటే రంగనాయకమ్మగారి రచనే ఎక్కువ ఉంది. బెతెల్‌హాం వ్యాసం (రంగనాయకమ్మగారి ఫుట్‌నోట్లతో సహా) 154 పేజీలయితే, 43 పేజీల ముందుమాట, 110 పేజీల పెద్దఫుట్‌నోట్లు కలిపి సరిగ్గా అంతవుంది. మరొక 24 పేజీల చివరిమాటవుంది. వీటిలో రంగనాయకమ్మగారు బెతెల్‌హాం లేవదీసిన ప్రశ్నలనేగాక చాల విషయాలను చర్చించారు, కొన్ని మాటలకూ ప్రయోగాలకూ అర్థంచెప్పారు. తెలుగుపాఠకుడికి అంత సులభంగా దొరకని కొంత సమాచారం అందజేసారు (ఉదాహరణకు లిన్‌పియావో ఉదంతం, అట్లాగే 'చివరిమాట'లో, బెతెల్‌హాం ఈ వ్యాసం రాసిన కాలంనుండి ఇప్పటిదాకా చైనా కమ్యూనిస్టు పార్టీ

తీసుకున్న తిరోగామి చర్యల పట్టిక). లేవదీసిన ప్రతీ ప్రశ్నకూ విస్పంకోచంగా సమాధానం ఇచ్చారు ఈ చర్చనంతటినీ ఎంతమేరకు ఈ సమీక్షపరిధిలోకి తీసుకు రావడం సాధ్యమో అనుమానమే. ఎందుకంటే రంగనాయకమ్మగారి విశ్లేషణా పద్ధతితో నాకు మౌలికమయిన విభేదంఉంది. ఆమె హేతువాదులతో పోట్లాడతారుగాని ఆమె విశ్లేషించే పద్ధతి హేతువాదులదే. ఒక విషయాన్ని అర్థంచేసుకోవాలంటే దాన్ని పదునయిన తర్కంతో నిర్దయగా తరుక్కుంటూపోవడమే మార్గమని హేతువాదులు నమ్ముతారు గతితార్కిక భౌతికవాద జ్ఞానసిద్ధాంతానికి ఇది చాలా దూరం. ముఖ్యంగా మావో ఆలోచనా విధానానికి హేతువాదం పూర్తిగా వ్యతిరేకం. ఈ విషయం అర్ధంచేసుకోవాలంటే ఈ పుస్తకంలోని పేజీలు 271–272 చూడండి. అక్కడ, మావో 1966లో చియాంగ్ చింగ్‌కు రాసిన ఒక ఉత్తరం వుంది. ఆ ఉత్తరాన్ని, అందులోని 'అపకతపకలు'. 'మార్మికత', రంగనాయకమ్మగారిలో కలిగించే నిస్పృహనూ చూస్తే పైన చెప్పిన విషయం అర్థం అవుతుంది.

సాంస్కృతిక విప్లవం

సోషలిస్టు విప్లవం రాజ్యాధికారంలోనూ ఆర్థిక సంబంధాలలోనూ విప్లవాత్మకమయిన మార్పులుతెస్తుందని, వాటికి అనుగుణంగా ఇతర (సాంస్కృతిక) రంగాలలో విప్లవాత్మకమయిన మార్పులను సాధించాల్సి వుంటుందని, అందుకోసం పోరాటం చేయకతప్పదని, లెనిన్ కాలంనుండి కమ్యూనిస్టులు అభిప్రాయపడ్డారు. ఆ పోరాటానికి 'సాంస్కృతిక విప్లవం' అన్నపేరుగూడ ప్రయోగించారు. చైనాలో సాంస్కృతిక విప్లవాన్ని కమ్యూనిస్టుపార్టీ ప్రారంభించినప్పుడు ఈ అభిప్రాయాన్నే ప్రకటించింది. 1966లో సాంస్కృతిక విప్లవాన్ని ఆవిష్కరిస్తూ పార్టీ కేంద్ర కమిటీ తీర్మానించిన 16 అంశాలలో మొదటిది ఈ విధంగా వుంది. 'విద్య, సంస్కృతి, కళలు, ఉపరితలానికి చెందిన అన్ని ఇతర భాగాలలో ఏవయితే సోషలిస్టు ఆర్థిక పునాదికి తగిన విధంగా లేవో వాటిని మార్చాలి, ఉపరితలాన్ని పునాదికి అనుగుణంగా మార్చే సాంస్కృతిక పోరాటమే సాంస్కృతిక విప్లవం అనే అవగాహన ఇది. అయితే, రంగనాయకమ్మగారు గుర్తించినట్టు (ముందుమాట, పేజీ 37) 'సాంస్కృతిక విప్లవంలో ఉపరితలాన్ని మార్చడానికి చేసిన ప్రయత్నాలు పునాది దాకా దారితీసాయి'. ఈ విషయాన్ని చైనాకమ్యూనిస్టుపార్టి ఊహించకపోవడం, ఉపరితలాన్ని ప్రక్షాళనం చేయడం మాత్రమేకాదు. పునాదినే సోషలిస్టుగా మార్చాల్సి

వుందని గుర్తించకపోవడం, వాళ్ల 'సిద్ధాంత అవగాహనలో పొరబాటు'గా రంగ నాయకమ్మగారు అభిప్రాయపడ్డారు. శుద్ధతర్కాన్ని వదిలిపెట్టి చారిత్రికంగా చూస్తే ఇది వేరే విధంగా కనిపిస్తుంది. చైనాకమ్యూనిస్టుపార్టీ అవలంబించిన ప్రజాపంథాకు ముందునుండిగూడ ఒక గతితార్కిక లక్షణంవుంది. పార్టీ ఎప్పుడూగూడ ప్రజలకు చాలా కనీస అవగాహనను, కనీస కార్యక్రమాన్ని, ఇచ్చింది. దాన్ని ప్రజలు అందుకొని ఆ అవగాహననూ కార్యక్రమాన్నీ దాటి ముందుకుపోతే, అప్పుడు కేంద్రకమిటీ సమావేశమై ప్రజలమీద అవిశ్వాసతీర్మానం జారీచేయకుండ, తమ కార్యక్రమాన్నే అభివృద్ధిచేసుకునేవారు. చైనాలో భూసంస్కరణల అమలుమొత్తం (ప్రాథమిక సమిష్టికరణనుండి కమ్యూన్లవరకు) ఈ విధంగానేసాగింది 'తా-చాయి నుండి నేర్చుకోండి' మొదలయిన ఆదేశాలు ఈ క్రమానికి చెందినవే. ప్రజల సంసిద్ధతతో సంబంధంలేకుండ పార్టీ తన అవగాహనా పరిపక్వతను ప్రదర్శించు కోవడం ప్రజాపంథా అనిపించుకోదు. From the masses, To the masses అన్నప్పుడు ప్రజలకు ఇచ్చే అవగాహన, ప్రజాముఖంగా జరిపే చర్చలు, ప్రజల సంసిద్ధతమీద ఆధారపడక తప్పదు. అయితే ప్రజలసంసిద్ధత పేరుచెప్పి ఎప్పటికీ వెనకబడి ఉండిపోకుండ, ప్రజలకు తమ సంసిద్ధతను అభివృద్ధి చేసుకునే అవకాశాన్నీ ప్రోత్సాహాన్నీ ఇవ్వాలి, ఆ అభివృద్ధిని ఆధారం చేసుకుని పార్టీ తన కార్యక్రమాన్ని పరిపుష్టం చేసుకోవాలి. ఈ విషయంలో చైనాకమ్యూనిస్టుపార్టీని తప్పు పట్టడం కష్టం. ఇది నేను కేవలం చైనాపార్టీనీ మావోనూ 'కాపాడడం' కోసం అంటున్నది కాదు సాంస్కృతిక విప్లవానికి కనీసం ఆరేడు సంవత్సరాలు పూర్వం (1959 - 60 కాలంలో') మావో చేసిన ఒక రచనలో ('క్రిటిక్ ఆఫ్ సోవియట్ ఎకనామిక్స్' అనే పేరుతో ఇది ప్రచురించబడింది) సాంస్కృతిక విప్లవం లేవదీసిన ఎన్నో ప్రశ్నలను స్పష్టంగా గుర్తించాడు. పునాది ఆర్థిక సంబంధాలు ఇంకా ఎంత గానో మారితే తప్ప అవిసోషలిస్టు సంబంధాలుకావని గుర్తించాడు. మారవలసిన మార్గాన్ని సూచిస్తూ, సాంస్కృతిక విప్లవంలో ముందుకొచ్చిన 'కార్మిక మేనేజ్ మెంట్', 'త్రి ఇన్-వన్- బృందాలు' వగైరా విషయాలను ఆనాడే చెప్పాడు ('క్రిటిక్ ఆఫ్ సోవియట్ ఎకనామిక్స్', పేజీ 68 చూడండి). ఆ రచన పార్టీలో చర్చకై ఉద్దేశించబడింది కాబట్టి ఈ అవగాహన ఒక్క మావోకే పరిమితమయి ఉండేదని అనుకోవడానికి వీలులేదు. 'షాంఘై రాడికల్స్' అనీ 'గ్యాంగ్ ఆఫ్ ఫోర్' అనీ పిలవబడ్డవాళ్లకూ, ఇంకా ఎంతో మందికీ ఉండే ఉండాలి. సాంస్కృతిక విప్ల

వాన్ని వ్యతిరేకించిన వాళ్లకు గూడ అర్థం అయ్యేఉండాలి, లేకపోతే వాళ్లు దాన్ని అంతబలంగా వ్యతిరేకించేవారు కాదు.

సాంస్కృతిక విప్లవకాలంలో చైనాలో నిజంగా ఏం జరిగిందో మనకు ఇప్పటి దాకా తెలియదు. ఆ విప్లవదశలో సొంతం పాల్గొన్న వాళ్లెవరయినా పాక్షికంగా కాకుండ సమగ్రంగా ఆనాటి చరిత్రను చెప్పేదాకా తెలిసే అవకాశం లేదు. అయితే బెతెల్‌హాం అన్నట్టు సాంస్కృతిక విప్లవం ఎన్నో కొత్త ప్రశ్నల్ని లేవదీసింది. ఉబుసుపోకకు కాకుండ ఆచరణాత్మకంగా లేవదీసింది ఈ ప్రశ్నలకు సమాధానంగా కొన్ని కొత్త విప్లవ సంప్రదాయాలను చూపింది. వాస్తవంలో అవి ఎంతత్వరలో ఎంత వక్రరూపంతీసుకున్నప్పటికీ వాటి ఆవిష్కరణ మాత్రం అబద్ధం కాదు. ఆ కాలంలో చైనాలో పర్యటించిన పాశ్చాత్యులు చాలామంది సాంస్కృతిక విప్లవంమీద పుస్తకాలు రాసారు. వాళ్లలో ఎడ్గర్‌స్నో వంటి ఉదారవాదులనుండి బెతెల్‌హాం వంటి మార్క్సిస్టుల దాకా చాలా రకాలు ఉన్నారు. అందరూగూడ మనకు ఎంతో ఉత్తేజ కరమయిన చిత్రాన్ని ఇచ్చారు. ఆ చిత్రం ఎంతవరకు వాస్తవమో, ఎంతవరకు ఆ నూతన సంప్రదాయాల మైకంలో తమ ఆశలకూ ఆశయాలకూ ఆయారచయితలు ఇచ్చుకున్న కాల్పనిక వ్యక్తీకరణో, మనకుతెలీదు. ఎందుకంటే సాంస్కృతిక విప్ల వాన్ని వ్యతిరేకించే వాళ్లు అంతకు సమంగా వికారమయిన చిత్రాన్ని ఇస్తున్నారు కాబట్టి. అయితే ఆ చిత్రం ఇచ్చిన ఉత్తేజం నిష్ప్రయోజనం కానట్టే, అదిలేవదీసిన ప్రశ్నలనూ ఆవిష్కరించిన సంప్రదాయాలనూ చర్చించడం గూడ నిష్ప్రయోజనం కాదు. సాంస్కృతిక విప్లవం ఎందులో విఫలమయినా ఒక్క విషయంలో మాత్రం విజయాన్ని సాధించింది. సోషలిస్టుదేశాలు చేసేది ఉత్పత్తిలో పెట్టుబడిదారీ దేశాలతో పోటీ పడడం మాత్రమేనా అని ప్రశ్నిస్తున్న వాళ్లకు ఒక కొత్తబాటను చూపింది. భవిష్యత్తుమీద ఒక కొత్త వెలుగును ప్రసరింపజేసింది.

ఆ ప్రశ్నలేమిటో చూద్దాం.

1. 'సోషలిస్టు విప్లవం' అనేది ఉపరితలాన్నేకాదు, పునాది ఆర్థిక సంబం ధాలను గూడ ఒక్కసారిగా మార్చదు. పునాది ఆర్థిక సంబంధాలలో మూడు అంశాలు ఉంటాయని మావో తన 'క్రిటిక్ ఆఫ్ సోవియట్ ఎకనామిక్స్'లో అంటాడు (ఇక మీదట ఈ పుస్తకాన్ని 'క్రిటిక్' అంటాను) ఒకటి ఆస్తిసంబంధం, అంటే ఉత్పత్తి సాధనాల యాజమాన్య సంబంధం. దీన్ని సోషలిస్టు విప్లవం త్వరలో కాక

పోయినా ఒక క్రమంలో పరిష్కరిస్తుంది. భారీపరిశ్రమల్ని వెంటనే ప్రభుత్వ పరం చేసి, భూమిని గూడ గ్రామస్థాయిలో సమిష్టి ఆస్తిగా మారుస్తుంది క్రమంగా గ్రామస్థాయినుండి కమ్యూన్‌స్థాయిదాకా సమిష్టీకరణను పెంచుతుంది. అది కమ్యూన్ స్థాయినుండి మొత్తం జాతి యొక్క సమిష్టి ఆస్తి అయిననాడే భూమి అనే ఆస్తి సంబంధం సోషలిస్టు సంబంధం అవుతుందని మావో పదేపదే అంటాడు.

అయితే ఆస్తిసంబంధం ఆర్థిక సంబంధాలలో ఒక అంశం మాత్రమే. రెండవది, ఒక ఫ్యాక్టరీలో, లేక ఒక ఉత్పత్తియూనిట్‌లో, పనిచేసే వాళ్లందరి మధ్యవుండే సంబంధాలు. ఒకఫ్యాక్టరీలో కార్మికులు, మేనేజర్లు సాంకేతికనిపుణులు, గుమాస్తాలు, సైంటిస్టులు ఉంటారు. కార్మికులలోనే ఎన్నో రకాలు ఉంటారు. నిపుణులయినవాళ్లు ఉంటారు. వీళ్లందరి మధ్యవున్న సంబంధాలు ఏమిటి? ఆ సంబంధాలు ఎట్లావుంటే అవిసోషలిస్టు ఉత్పత్తి సంబంధాలు అవుతాయి? సాంస్కృతిక విప్లవానికి పూర్వం చైనా ఈ విషయంలో సోవియట్ నమూనాను అనుసరించింది. ఈ నమూనాలో సోషలిస్టు ఫ్యాక్టరీకి బూర్జువా ఫ్యాక్టరీకి పెద్దగాతేడావుండదు. ఫ్యాక్టరీలోని వివిధసెక్షన్ల మధ్య అవే సంబంధాలు ఉంటాయి. కార్మికులు చేయమన్న పని, చేయమన్నప్పుడు, చేస్తారు. సూపర్‌వైజర్లు కార్మికులు పనిదొంగలు కాకుండ పర్యవేక్షణ చేస్తారు. సాంకేతికసిబ్బంది (టెక్నీషియన్లు, సైంటిస్టులు) సాంకేతిక విషయాలు చూసుకుంటారు. మేనేజర్లు మొత్తం ఫ్యాక్టరీని నడుపుతారు. ఈ సిబ్బంది మధ్య బూర్జువా ఫ్యాక్టరీలో వుండే పని విభజన (division of labour), అధికార అంతస్తులు (power hierarchy) అట్లాగే కొనసాగుతాయి. వేతనాల అంతస్తులు మాత్రం కొద్దిమేరకు తగ్గుతాయి. అయితే ఒక్కతేడావుంటుంది. బూర్జువా ఫ్యాక్టరీలో మేనేజ్‌మెంట్‌కు స్వయంప్రతిపత్తి ఉంటుంది. సోవియట్ నమూనాలో మేనేజ్‌మెంట్‌కు చాలా పరిమితమయిన అధికారం ఉంటుంది. అసలు నిర్ణయాలు చాలా వరకు పై స్థాయిలో జరుగుతాయి. వాటిని సమర్థవంతంగా అమలుచేయడం మాత్రమే మేనేజ్‌మెంట్ బాధ్యత. ఈ విషయంలో గూడ మేనేజ్‌మెంటును పర్యవేక్షించేందుకు ఫ్యాక్టరీలో ఒక పార్టీకమిటీగాని, పార్టీబాధ్యులుగాని వుంటారు. ఈ కమిటీని పార్టీయే నియమిస్తుంది తప్ప ఫ్యాక్టరీలోని కార్మికులు ఎన్నుకోరు. (ఇది స్టాలిన్ కాలంనాటి సోవియటు నమూనా. ప్రస్తుతం సోవియటు రష్యాలో ఈ ఒక్కతేడాను గూడ తొలగించి ఫ్యాక్టరీ మేనేజ్‌మెంటుకు స్వయంప్రతిపత్తి ఇచ్చే క్రమంకొనసాగుతోంది. ఈ బూర్జువాయీకరణను ప్రజాస్వామికీకరణ అని ప్రశంసిస్తున్నారు గూడ!)

సాంస్కృతిక విప్లవం ఈ రకమయిన సంబంధాలు బూర్జువా సంబంధాలే తప్ప సోషలిస్టు సంబంధాలు కావని ప్రకటించింది. అంటే ఉపరితలాన్ని విప్లవీకరించడానికి బయలుదేరిన విప్లవం పునాదిలోనే ఇంకా విప్లవం రావలసివుందని గుర్తించింది. కొన్ని కొత్త సంప్రదాయాలను సృష్టించింది. పార్టీచేత నియమించబడే పార్టీ కమిటీలను తొలగించి కార్మికులచేత ఎన్నుకోబడే విప్లవకమిటీలను ఏర్పాటు చేసింది. మేనేజర్లయిన వాళ్లు వారంలో ఒకటి రెండురోజులు సాధారణ కార్మికులలాగ యంత్రాలతో పనిచేయాలని, సాధారణ కార్మికులుగూడ మేనేజ్‌మెంట్ బాధ్యతలు చేపట్టాలని నియమం పెట్టింది. అంటే 'కార్మిక మేనేజుమెంటు'ను ప్రవేశపెట్టింది. ఫ్యాక్టరీయొక్క అభివృద్ధికి సంబంధించిన విషయాలు నిర్ణయించడానికి త్రీ-ఇన్-వన్ కమిటీలు ఏర్పడ్డాయి. ఇందులో కార్మికులు, సాంకేతిక నిపుణులు, పార్టీకేడరు, ఉంటారు. అంటే శ్రామిక అనుభవం, సాంకేతికపరిజ్ఞానం, రాజకీయపంథా, మూడూకలిసి ఉమ్మడిగా ఫ్యాక్టరీని నడుపుతాయి. (ఇక్కడ ఫ్యాక్టరీ అన్నది అన్ని రకాల ఉత్పత్తి యూనిట్లకూ వర్తిస్తుంది- వ్యవసాయక్షేత్రాలు, పశుపోషక కేంద్రాలు వగైరా) అంతేకాక, పార్టీకేడరుగూడ వారానికి కొన్నిరోజులు శ్రామికులతో బాటు శారీరక శ్రమచేయాలి. ఇదంతాగూడ ఉత్పత్తి సంబంధాలలో గణనీయమయిన విప్లవం అని వేరే చెప్పనవసరంలేదు. దీనికి బెతెల్‌హాం అత్యంత ప్రాధాన్యత ఇచ్చినట్లు కనిపిస్తుంది రంగనాయకమ్మగారుగూడ అన్ని విషయాలకంటె 'కార్మికమేనేజుమెంటు'కే ఎక్కువ ప్రాముఖ్యత ఇచ్చారు.

ఈ కొత్త సంబంధాలు ఎంతకాలం ఎన్నిప్రాంతాలలో అమలు చేసారోతెలీదు. కొన్ని చోట్ల మళ్లీ తిరిగి వెనక్కిపోయారు. కొన్నిచోట్ల అసలు నిపుణులుగాని మేనేజుమెంటుగాని పార్టీనాయకత్వంగాని అవసరమేలేదనే అతివాదానికి పోయారు 1976లో ప్రతీఘాతుక విప్లవం విజయవంతమయిన తరువాత ఈ ప్రయోగాన్నే అతివాదంగా ప్రకటించి మళ్లీ పాతనమూనాను చేపట్టారు. అయితే నిత్యజీవిత ఆచరణలో భాగమయిపోయిన ఏ సంప్రదాయమూ కేవలం ప్రకటనలతో నాశనంకాదు. కాబట్టి, ఈ కొత్తసంబంధాలు పూర్తిగా రూపుమాసిపోయాయని నమ్మడానికి వీలులేదు. (ముఖ్యంగా వ్యవసాయ కమ్యూన్లలో).

ఉత్పత్తి సంబంధాలలో మావో చెప్పిన మూడవ అంశం పంపిణీ విధానం (distribution). సమాజం ఉత్పత్తి చేసే వివిధ పదార్థాలను ప్రజలందరికీ ఏప్రాతి

పదికమీద పంపకంచేయాలో నిర్ణయించే విధానం ఇది. అసలు ఏయే పదార్థాలు ఉత్పత్తి అవుతాయో గూడ పంపిణీ విధానమే కొంతమేరకు నిర్ణయిస్తుంది. నిజానికి పంపిణీ విధానం సామాజిక సంబంధాలలో చాలా కీలకమయినది. గ్రామాలకూ పట్టణాలకూ మధ్య అసమానత, బుద్ధిజీవులకూ శ్రామికులకూ మధ్య అసమానత, స్త్రీలకూ పురుషులకూ మధ్య అసమానత, అన్నిగూడ పంపిణీ విధానంతో సన్నిహితంగా ముడిపడివుండే సామాజిక సంబంధాలు- ఈపంపిణీ విధానాన్ని నిర్ణయించే విషయాలు చాలావుంటాయి. వేతన విధానం వాటిలో ముఖ్యమయినది ఒకప్పుడు వేతనవిధానం పెట్టుబడిదారీదేశాలలోలాగే ఉండేదని మావో చెప్పినట్టు బెతెల్‌హాం అంటాడు. పైగా, పనికాలాన్నిబట్టి వేతనం (time-rate) ఇచ్చే పద్ధతి గూడ ఉండేది. దీనివల్ల కార్మికులు సమిష్టిగా కాక ఒకరితో ఒకరు పోటీపడి ఎంత ఎక్కువ ఉత్పత్తిచేస్తే అంత ఆదాయం లభిస్తుందనే స్వార్థంతో పనిచేస్తారు. ఇది కుటుంబసంబంధాలమీద గూడ ప్రభావంవేస్తుంది. కార్మికులు ఎక్కువ ఉత్పత్తి చేయడంకోసం తమ భార్యా పిల్లలచేత గూడ విపరీతంగా శ్రమచేయిస్తారు (మనదేశంలో కాంట్రాక్టులేబర్ ఉన్న చోట- తునికాకునుండి రాళ్లుకొట్టేపనిదాకా- ఈ విషయం కనిపిస్తుంది). సాంస్కృతిక విప్లవంలో దీన్ని పూర్తిగా రద్దుచేసారు. వేతనం గ్రేడ్లుగూడ తగ్గించారు. అయినప్పటికీ 1975 నాటికి 8గ్రేడ్ల (అంతస్తుల) వేతన విధానం ఉండిందని బెతెల్‌హాం అంటాడు. అయినా, చైనాలో వున్నంత సమానత ఏ దేశంలోనూ లేదని బూర్జువా పరిశీలకులు సహితం ఒప్పుకుంటున్నారు. ప్రస్తుతం ఈ సమానతలో వెనకడుగు వేసేప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి. నిపుణులకు వేతనాలూ సౌకర్యాలూ పెంచారు. పని ఎక్కువచేస్తేకూలిఎక్కువ ఇచ్చే ఆర్థిక ప్రోత్సాహకాలను (material incentives) ప్రయోగిస్తున్నారు. దీన్ని సోవియటు రష్యాలో ఎన్నడో సిద్ధాంతీకరించారు. ఆర్థిక ప్రోత్సాహకాలవల్ల కార్మికుడు ఎక్కువడబ్బు సంపాదించాలనే స్వార్థంతో, సోషలిస్టు వ్యవస్థను పటిష్ఠంచేసేందుకు కావలసిన ఎక్కువ ఉత్పత్తిని సమకూరుస్తాడనీ, ఈ విధంగా సోషలిస్టు వ్యవస్థ అవసరాలకూ, కార్మికుడి స్వార్థానికీ సమన్వయం కుదురుతుందనీ, వాళ్లు తీర్మానించారు. దీన్ని గురించి మావో తన 'క్రిటిక్',లో 'ఇలాగయితే పెట్టుబడిదారీ విధానాన్ని మించిందిలేదు' అని వేళాకోళంగా అంటాడు. మరి ఆర్థిక రంగాన్ని పటిష్ఠం చేసేందుకు కావలసిన ప్రోత్సాహం ఎక్కడినుంచి రావాలంటే రాజకీయ చైతన్యంనుండి, అంటాడు. కార్మికుడు సోషలిస్టు వ్యవస్థను 'తన సమాజం'గా అనుకొని పటిష్ఠం చేయాలేగాని డబ్బు ఆశతోకాదు. ఆర్థికరంగంలో

Politics in Command అంటే అర్థం ఇదే. సాంస్కృతిక విప్లవంలో దీన్ని అమలుచేసే ప్రయత్నంచేసారు. కొన్నిచోట్ల అన్నిరకాల ఆర్థికప్రోత్సాహకాలనూ రద్దుచేసారు. అయితే ఇప్పటి ప్రభుత్వం సోవియట్ నమూనాలో ఆర్థికప్రోత్సాహకాల ప్రాధాన్యం పాతిప్రదికగా చైనాయొక్క 'నాలుగు విధాల ఆధునికీకరణ'ను సాధించాలని చూస్తోంది.

సాంస్కృతిక విప్లవం ముట్టుకోని ముఖ్యమయిన ఆర్థికసంబంధాలు రెండున్నాయి. ఒకటి సరుకుల ఉత్పత్తి (Commodity Production), రెండవది పునరుత్పత్తి క్రమం (Process of Reproduction). ఇవి రెండూగూడ ఒకంతట పరిష్కారమయ్యే సమస్యలుకావు కాబట్టి వీటిని సాంస్కృతిక విప్లవం పట్టించుకోకపోవడంలో వింతలేదు. సాంస్కృతిక విప్లవం సిద్ధాంత చర్చకాదు, ఆచరణాత్మకమయిన పోరాటం. సామాజిక ఆచరణలో మానవుడు తనకు అప్పటికి సాధ్యమయ్యే కర్తవ్యాలను మాత్రమే ఎంచుకుంటాడు. (Mankind always sets itself only such tasks as it achieve అని మార్క్స్ అన్నాడు). కాని, ఆధునిక రివిజనిజం అంటే ఏమిటో, సోషలిస్టు సంబంధాలు ఏవిధంగా ఉండాలో, ఆధునిక రివిజనిజం యొక్క వర్గపునాది ఏమిటో, ఇత్యాది విషయాలను సిద్ధాంత చర్చచేసే బెతెల్‌హేం గూడ వీటిని పట్టించుకోక పోవడం ఆశ్చర్యమే.

మొదట సరుకుల ఉత్పత్తిని తీసుకుందాం. ఉత్పత్తి అయ్యే పదార్థాలు 'మారకపు విలువలుగా' ఉత్పత్తికావడం, అంటే మార్కెట్‌లో అమ్మకంకోసం ఉత్పత్తికావడం, సరుకుల ఉత్పత్తి. ఇది బూర్జువా సమాజపు ప్రధానలక్షణాలలో ఒకటి. ఈ సరుకుల ఉత్పత్తి పోవాలంటే, మొత్తం సమాజం యొక్క వివిధ అవసరాలను కనుక్కొని (నిర్ణయించి), వాటిని తీర్చడానికి అవసరమయిన ఉత్పత్తిని చేయించి, అవసరాలకు అనుగుణంగా నిర్ణయించిన పంపిణీ విధానాన్ని అనుసరించి దాన్ని పంపకం చేసే విధానాన్ని రూపొందించి సమగ్రంగా అమలుచేయాలి. ఇది ఒక్కరోజులోగాని 30 సంవత్సరాలలోగాని అయ్యేపనికాదు. మరి సరుకుల ఉత్పత్తి ఉన్నంతకాలం బూర్జువా చైతన్యంగాని, బూర్జువా తరహా ఆర్థిక సంక్షోభాలుగాని పూర్తిగా మాసిపోవు. భూసారం, వనరులు, సాంకేతిక సంస్కృతి, మొదలయిన విషయాలలో కొంత అభివృద్ధి చెందినప్రాంతాలు ఈ విషయాలలో వెనుకబడ్డ ప్రాంతాలకంటే ఎక్కువ ఉత్పత్తి, ఎక్కువ (తలసరి) ఆదాయం, కలిగివుండక

తప్పదు. అంటే, ఫ్యాక్టరీలోపల బెతెల్‌హాంగాని రంగనాయకమ్మగారుగాని కోరుకునే 'కార్మిక మేనేజ్‌మెంట్', 'త్రీ - ఇన్ - వన్ వ్యవస్థ', వగైరా అన్నీ ఉండవచ్చు కాని ఆ ఫ్యాక్టరీ ఉత్పత్తి చేసేవి అమ్మకపు సరుకులయినంతకాలం అది సోషలిస్టు సంబంధం అనిపించుకోదు. యుగొస్లావియాలో ఈవిధంగానే 'కార్మికమేనేజ్‌మెంట్' ఆధిపత్యంలో లాభంకోసం అమ్మకపు సరుకులను ఉత్పత్తి చేయిస్తున్నారు. అప్పుడు వివిధ ఫ్యాక్టరీలలోని కార్మిక - మేనేజర్లు సమిష్టి పెట్టుబడిదార్లు మాత్రమే అవుతారు.

రెండవది పునరుత్పత్తిక్రమం. ఉత్పత్తిక్రమం, పునరుత్పత్తిక్రమం, పెన వేసుకొని ఉంటాయి. ఉత్పత్తిక్రమం అంటే ముడిసరుకు ఫ్యాక్టరీలోకి ప్రవేశించిన దగ్గరనుండి ఒక వస్తువు ఉత్పత్తి అయేదాకా నడిచే క్రమం. ఇట్లా ఉత్పత్తి అయిన వస్తువులు మొత్తం వాడకానికి పంపిణీకావు. కొంతభాగం పొదుపుచేయబడుతుంది. అంటే మూలధనం (మామూలు పరిభాషలో పెట్టుబడి, Capital)లో కలుస్తుంది. దీన్ని ఏంచేయాలి? మళ్లీ ఉత్పత్తికి ఎంత భాగం వినియోగించాలి, సాంఘిక సంక్షేమంకోసం ఎంత వినియోగించాలి? మళ్లీ ఉత్పత్తికి వినియోగించేటట్లయితే ఏఉత్పత్తిలో పెట్టాలి? ఆయుధాలా, ఔషధాలా, ధాన్యమా, కలర్ టెలివిజనా? సాంఘిక సంక్షేమం కోసం అంటే పట్టణంలో పార్కులా, పల్లెల్లో ఆస్పత్రులా? ఈ నిర్ణయాలను తీసుకునేది పునరుత్పత్తిక్రమం. ఈ నిర్ణయాలే పునరుత్పత్తిక్రమం. ఇవ్వాళ్టి ఉత్పత్తిలోని మిగులును ఎట్లా వినియోగించాలో నిర్ణయించడం ద్వారా పునరుత్పత్తిక్రమం రేపటి ఉత్పత్తిక్రమం యొక్క రూపురేఖలనూ, దానితోబాటు సమాజంయొక్క పురోగమన మార్గాన్ని నిర్ణయిస్తుంది. ఇంతకీలకమయిన విషయాన్ని బెతెల్‌హాం ఈ వ్యాసంలో ప్రస్తావవశంగానే తప్ప ప్రత్యక్షంగా ఎక్కడా ఎదుర్కోడు. రంగనాయకమ్మగారికి అసలు ఈ పట్టింపేలేదు. లేకపోబట్టి, బెతెల్‌హాం పునరుత్పత్తి క్రమాన్ని ప్రస్తావించిన ఒక్క సందర్భంలోనూ (పేజీలు 158 - 159) దాన్ని ఆమె తప్పుగా అర్థం చేసుకోవడం వల్ల (పేజీలు 159 - 160లలోని ఫుట్‌నోట్ పూర్తిగా అసందర్భంగానూ అయోమయంగానూ వుంది), అది తెలుగు పాఠకుడికి అందకుండపోయే ప్రమాదంవుంది. ఫ్యాక్టరీలోపల 'కార్మిక మేనేజ్‌మెంట్' ఉండవచ్చు. మేనేజర్లూ కేడరూ శ్రమచేయడం, కార్మికులు నిర్ణయాలు తీసుకోవడం, ఉండవచ్చు. ఇవన్నీ ప్రధానంగా ఉత్పత్తిక్రమానికి మాత్రమే సంబంధించిన విషయాలు. కాగా, ఫ్యాక్టరీ మేనేజ్‌మెంటుకు ఉత్పత్తిక్రమం మీదే తప్ప పునరుత్పత్తిక్రమంమీద కొద్ది మాత్రమే అజమాయిషీ ఉంటుంది. ప్రధానమయిన నిర్ణయాలు పైస్థాయి అధికార్లు, కేంద్ర

ప్లానింగ్ బాధ్యులు, తీసుకుంటారు. అంతిమంగా ప్రధాన నిర్ణయాలు పార్టీవే అయి వుంటాయి. ఈ నిర్ణయాలగురించి కార్మికులను 'మహా అయితే సంప్రదించడం మాత్రం చేసారు' సాంస్కృతిక విప్లవకాలంలోగూడ. 'అదైనా అన్ని అంశాల లోనూ కాదు, ఇక్కడొక అంశంలో, అక్కడొక అంశంలో మాత్రమే' అని బెతెల్‌హాం అంటాడు. ఈ విధంగా పునరుత్పత్తి క్రమంలో మౌలికంగా పరివర్తన సాధించకపోవడం వల్ల ఉత్పత్తిక్రమంలో తెచ్చిన పాక్షికమయిన మార్పులు ముందుకు సాగలేక పోయాయి అనిగూడ గుర్తిస్తాడు (పేజీ 158, చివరిలైన్లు).

ఈ గుర్తింపును ముందుకు తీసుకుపోకుండడం బెతెల్‌హాంలో ముఖ్యమయిన లోపం. తీసుకుపోతే కొన్నివిషయాలు అర్థమయిఉండేవి. పునరుత్పత్తిక్రమంమీద గూడ శ్రామికుల ఆధిపత్యం రావడానికి చాలాకాలం పడుతుంది. అందుకోసమే దాన్ని సాంస్కృతిక విప్లవం సాధించలేక పోయింది. మరి అంతవరకు కార్మికుల తరపున పార్టీ, పార్టీచేత నియమించబడ్డ నిపుణులు, ఈ పనిచేయకతప్పదు. కీలకమయిన నిర్ణయాలు వాళ్లే తీసుకుంటారు. మరి ఈ సంబంధాన్ని ఎట్లా అర్థంచేసుకోవాలి? అది ఎప్పుడు సోషలిస్టు సంబంధం అవుతుంది, ఎప్పుడు బూర్జువా సంబంధం అవుతుంది? ఈ నిర్ణయాలు తీసుకునే వ్యక్తులను ఎప్పుడు కార్మికవర్గం యొక్క అగ్రగామి దళంగా గుర్తించాలి, ఎప్పుడు కొత్త బూర్జువా వర్గంగా గుర్తించాలి? ఫ్యాక్టరీలోపల 'కార్మిక మేనేజ్‌మెంట్' వగైరా సోషలిస్టు సంబంధాలు లేకుండ బూర్జువా సంబంధాలు ఉన్నంతకాలం ఆ ఫ్యాక్టరీలోని మేనేజర్లు, నిపుణులు, సూపర్‌వైజర్లు, మొదలయిన వాళ్లను కొత్తబూర్జువా వర్గంగా బెతెల్‌హాం లెక్కిస్తాడు. అంతవరకు బాగానే వుందనుకున్నా. ఉత్పత్తిక్రమంకన్నా పునరుత్పత్తిక్రమం కీలకమయినదని అర్థంచేసుకుంటే, నిజమయిన ఆధిపత్యంచలాయించేది ఫ్యాక్టరీ మేనేజర్లుకాదు, పైస్థాయి అధికార్లు (పార్టీ నాయకత్వంతో సహా) అని గుర్తిస్తాము. అటువంటప్పుడు పునరుత్పత్తిక్రమంలో ఏది సోషలిస్టు సంబంధమో ఏది బూర్జువా సంబంధమో చర్చించకుండ నిజమయిన కొత్తబూర్జువా వర్గాన్ని గుర్తించగలుగుతామా? పునరుత్పత్తిక్రమంలో సోషలిస్టు సంబంధం నెలకొనడానికి చాలాకాలం పడుతుంది కాబట్టి, అంతవరకు సమాజంలోని పైస్థాయి అధికారులంతా (పార్టీతో సహా) కొత్తబూర్జువా వర్గంగా లెక్కించవలసిందేనా? ఇది చాలా లోపభూయిష్టమయిన అవగాహన అని వేరే వివరించనక్కరలేదు మొత్తానికి ఆధునిక రివిజనిజం, పెట్టుబడిదారీ పునరుద్ధరణ, మొదలయిన వాటికి గల వర్గపునాదిని విశ్లేషించడంలో బెతెల్‌హాం వ్యాసం చాలా అసంతృప్తికరంగా వుంది.

2. సోషలిస్టు విప్లవం అనేది ఆర్థికపునాదిని మాత్రమేకాదు, రాజ్యాధికారాన్నిగూడ ఒక్కసారిగా మార్చదు. కార్మికవర్గం బూర్జువా రాజ్యాంగయంత్రాన్ని చేజిక్కించుకొని తాను నడపడంసాధ్యం కాదు, అది బూర్జువా రాజ్యాంగయంత్రాన్ని నాశనంచేసి కొత్త రాజ్యాంగయంత్రాన్ని నిర్మించాలని లెనిన్ చెప్పాడు. సోషలిస్టు విప్లవం ఏ విధంగానయితే ఆర్థికపునాదిలో ఒక్క ఆస్తిసంబంధాన్ని మాత్రమే వెను వెంటనే విప్లవీకరించడం ప్రారంభిస్తుందో, రాజ్యాధికారం విషయంలోగూడ వెను వెంటనే కేవలం రాజ్యాంగయంత్రంమీద బూర్జువా పెత్తనంస్థానంలో కార్మికవర్గం ఆధిపత్యాన్ని ప్రవేశపెడుతుంది. ఇంకా బూర్జువా రాజ్యాంగయంత్రం యొక్క నిర్మాణం అట్లాగే కొనసాగుతుంది. ఊరి మునిసిపాలిటీలనుండి కేంద్ర బ్యూరో క్రసీవరకు పాలనాయంత్రాంగం అంతాగూడ బూర్జువా రాజ్యాంగయంత్రంలో భాగమయినది కార్మిక ఆధిపత్యంలోకి వస్తుంది. లెనిన్ చెప్పినట్టు దీనిని ఉన్నదున్నట్టే తనప్రయోజనాలకోసం వాడుకోవడం కార్మిక వర్గానికి సాధ్యంకాదు. దీనిని మొత్తం ధ్వంసం చేసి కొత్త రాజ్యాంగయంత్రాన్ని నిర్మించాలి. ఈ విషయాన్నిగూడ సాంస్కృతిక విప్లవమే గుర్తించి ఆచరించే ప్రయత్నం చేయాల్సివచ్చింది. అంతవరకు సోవియట్ నమూనాను అనుసరించారు. ఈ నమూనాలో, పాత పాలనాయంత్రాంగం అట్లాగే కొనసాగుతూ దానిమీద పార్టీ అజమాయిషీ మాత్రం కొత్తగా ఏర్పడింది. ఉదాహరణకు, పురపాలనను నిర్వహించే మునిసిపాలిటీలు ఎప్పటిలాగే ఉంటాయి. అయితే ఇప్పుడొక నగరపార్టీకమిటీ ఆ పురపాలనా యంత్రాంగంమీద అజమాయిషీ చేస్తుంది. ఈ పార్టీకమిటీని ఆ నగరప్రజలు ఎన్నుకోరు. పార్టీయే నియమిస్తుంది (మహా అయితే పార్టీసభ్యులు ఎన్నుకోవచ్చు). అన్ని స్థాయిలలోని పాలనాయంత్రాంగమూ ఇంతే.

అయితే మార్క్సు కార్మిక నియంతృత్వంలోని రాజ్యాంగయంత్రానికి ప్యారిస్ కమ్యూన్‌ను నమూనాగా చూపాడు. పాలనాయంత్రాంగాన్ని ప్రజలు ఎన్నుకుంటారు. పాలనాధికారులకు అతితక్కువ జీతాలుంటాయి. వాళ్లు సరిగ్గా పనిచేయకపోతే వాళ్లను వెనక్కి తీసుకునే హక్కు ప్రజలకుంటుంది. లెనిన్‌గూడ, కార్మికుల చేత, రైతులచేత, ఎన్నుకోబడ్డ సోవియట్లకు సర్వాధికారాలూ ఇవ్వాలన్నాడు. అయితే అది ఆయన కాలంలోగాని తరువాతగాని రష్యాలో అమలుకాలేదు. చైనాలో సాంస్కృతిక విప్లవకాలంలో అమలుచేసే ప్రయత్నంచేసారు. చాలచోట్ల పార్టీ నియమించానాన ప్రజలు ఎన్నుకున్న విప్లవకమిటీలను ఏర్పరచారు. ఇది

ప్రాథమికమయిన మార్పుమాత్రమే, ఎందుకంటే పరిపాలనాయంత్రాంగం నిర్మాణం మాత్రం అట్లాగే కొనసాగింది. ఒక్క షాంఘై నగరంలో మాత్రమే కమ్యూన్ ఏర్పరచే ప్రయత్నం చేసారు. అదిగూడ ఎక్కువకాలం నిలువలేదు.

3. 'సోషలిజం కమ్యూనిజానికి పరిణామాన్ని సాధించాలి'(Socialism must make the transition to Communism) అని మావో తన 'క్రిటిక్'లో అంటాడు. సోషలిజం ఒక పరిణామదశ. పెట్టుబడిదార్లను కూలదోసిన తరువాత కార్మిక నియంతృత్వాన్ని నెలకొల్పి సమాజాన్ని కమ్యూనిజం వైపు నడిపించే దశ సోషలిజం. పరిణామదశ పరిణామాన్ని సాధించాలి. అప్పుడే అదిసార్థకమయినట్టు. కమ్యూనిజాన్ని సాధించడం అంటే అన్ని సామాజిక సంబంధాలనూ విప్లవీకరించి అయిదువేల సంవత్సరాల నాగరికతక్రమంలో పేరుకుపోయిన కుళ్లునంతా కడిగేయాలి, అసమానతనూ దోపిడీ పీడనలనూ రూపుమాపాలి. గ్రామానికి పట్టణానికీ, బుద్ధి జీవులకూ శారీరకశ్రమచేసే వాళ్లకూ, స్త్రీలకూ పురుషులకూ, మధ్యనవుండే అసమాన సంబంధాలను తొలగించాలి.

గ్రామానికీ పట్టణానికీ మధ్యనున్న అసమాన సంబంధాన్ని తొలగించే ప్రయత్నం చైనాలో 1958 నుండే ప్రారంభమయింది. దీనికి అవలంబించిన నిర్మాణం వ్యవసాయ కమ్యూన్‌వ్యవస్థ. కమ్యూన్ అనేది కొన్ని గ్రామాలకలయిక. భూమి, తదితర ఉత్పత్తి సాధనాలు చాలవరకు కమ్యూన్ యొక్క సమిష్టి ఆస్తిగా వుంటాయి. ఈ కమ్యూన్‌ను పారిశ్రామికంగా గూడ వీలయినంత స్వయం సమృద్ధం చేసే ప్రయత్నంచేసారు. చివరికి విద్యుత్తు, ఉక్కు, వంటి పరిశ్రమలను గూడ కమ్యూన్‌ల పెరట్లోకి తీసుకొచ్చారు. పరిశ్రమలనూ వాటికి అనుబంధమయిన ఆధునిక సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్నీ గ్రామాలకు తీసుకుపోయినప్పుడే గ్రామాలకూ పట్టణాలకూ మధ్యనున్న అసమానత నాశనమవుతుంది, యావత్ బూర్జువా ప్రపంచం ఈ ప్రయోగాన్ని దుందుడుకుతనమని దూషించింది. ఇప్పటి ప్రభుత్వంగూడ వారికి వంతపాడుతూ దానిని 'విఘాతం'గా (disaster) ప్రకటించింది. గ్రామాల పారిశ్రామికీకరణ స్థానంలో వ్యవసాయం యొక్క ఆధునికీకరణ అనే కార్యక్రమాన్ని ముందుకు తెస్తోంది. ఈ రెండింటికీ పరస్పరం విరుద్ధస్వభావం ఉంటుంది, గ్రామాల పారిశ్రామికీకరణ అనేది పరిశ్రమలను గ్రామాలకు తెచ్చి గ్రామాలపరాధీనతను తొలగిస్తుంది. తద్వారా వ్యవసాయం యొక్క ఆధునికీకరణను గూడ సాధిస్తుంది. అది

లేకుంట వ్యవసాయాన్ని ఆధునికీకరిస్తే అది గ్రామాలను మరింత పట్టణాలమీద ఆధార పడేలాగచేస్తుంది. ఉదాహరణకు మనదేశంలో గ్రామాలమీద పట్టణాల పెత్తనం అనేది వ్యవసాయరంగం యొక్క ఆధునికీకరణ తరువాత పెరిగిందేగాని తరగలేదు. పట్టణాల మీదేకాదు, సామ్రాజ్యవాదదేశాలమీద, సామ్రాజ్యవాదద్రవ్యసంస్థలమీద, ఆధార పడడం ఎక్కువ అవుతుంది. గ్రామాలు పట్టణాలకు ఆహారం సరఫరాచేస్తూ, పట్టణాలనుండి యంత్రాలూ ఆధునిక సామగ్రి దిగుమతి చేసుకోవడమనేది పెట్టుబడి దారీ అసమాన సంబంధాల స్వరూపం. దీనిని వ్యతిరేకించడానికి 1958 నుండి చేసిన ప్రయత్నాన్నంతా కాదని ఇవ్వాళ ఈ అసమాన సంబంధాన్ని పునరుత్పత్తి చేస్తున్నారు.

బౌద్ధికశ్రమకూ శారీరకశ్రమకూ మధ్యనున్న వర్గసమాజ సంబంధం వేతనాల లోని తేడాను తొలగించినంత మాత్రాన రూపుమాసిపోదు. ప్రొఫెసర్లకూ కూలీలకూ ఇచ్చే వేతనాలలోని అంతరాన్ని చాలావరకు తగ్గించారు. అదిచాలదు. ఈ రెండురకాల శ్రమకూమధ్యనున్న సహజ గతితార్కిక సంబంధాన్నిగుర్తించి అమలులోనికి తేవాలి. సామాజిక ఉత్పత్తి యొక్క అనుభవంనుండి విజ్ఞానం పుడుతుంది. ఆ విజ్ఞానం తిరిగి ఉత్పత్తిరంగాన్ని అభివృద్ధిచేస్తుంది. గతితార్కిక సంబంధం యొక్క రెండు ధ్రువాలను వర్గసమాజం తొలుత విడగొట్టింది. పెట్టుబడిదారీ సమాజం పూర్తిగా వేరు చేసింది. వాటిని తిరిగి కలపడంకోసం ఫ్యాక్టరీలలో త్రీ - ఇన్ - వన్ బృందాలు (కార్మికులు, కేడర్లు, నిపుణులు కలిపి నిర్ణయాలు తీసుకునే ఏర్పాటు) ఏర్పరచారు. అంతకంటే లోతయిన ప్రయోగం విద్యారంగంలో జరిగింది. అంతవరకు, నిరక్ష రాస్యతను తొలగించడం మినహా, ఇతర విషయాలలో బూర్జువా విద్యావిధానంకంటె మరీ భిన్నంగా వుండేదికాదు. పేదవర్గాలు ప్రాథమిక విద్యతో ఆపేయడం, ఉన్నత విద్యకు అధికారుల, నిపుణుల, కేడర్ల పిల్లలు మాత్రమే రావడం, జరిగేవి. సాంస్కృతిక విప్లవకాలంలో కొన్ని ముఖ్యమయిన మార్పులు ప్రవేశపెట్టారు. ఉన్నతవిద్యను అభ్యసించదలచుకున్నవారంతా ముందుకొంతకాలం ఉత్పత్తిలో పాల్గొనాలి. ఒక ఫ్యాక్టరీలోనో గ్రామీణ కమ్యూన్‌లోనో పనిచేయాలి. ఆ పిమ్మట గూడ, తోటి శ్రామికుల రికమెండేషన్ మీదనే ఉన్నతవిద్యకు పోగలరు. కాలేజీలలో గూడ గణనీయమయిన శాతంసీట్లు కార్మిక కర్షక వర్గాలకు కేటాయించారు. ఫ్యాక్టరీలు, గ్రామీణ కమ్యూన్లు తమలోనుండి ఎంపికచేసి ఈ సీట్లకు కేండిడేట్లను పంపుతారు. కాలేజీలలో ఉన్నత విద్యచెప్పే ప్రొఫెసర్లుగూడ (కేడర్లు, అధికారులు, నిపుణుల లాగ) సంవత్సరంలో కొంతకాలం శారీరక శ్రమచేయాలి. చెప్పే చదువులోగూడ

మార్పులు సాధించారు. బుద్ధిని ఉన్నతంగాను, శారీరకశ్రమను అల్పంగాను చూసే బూర్జువా సంస్కృతిలో గణితం వంటివి ఒక కృత్రిమ 'ప్రెస్టీజ్'ను సంపాదించు కుంటాయి. దాన్ని తొలగించే ప్రయత్నంచేసారు.

అన్ని రంగాలలో కంటె ఈ రంగంలో అతివాదం ఎక్కువ పనిచేసినట్లు బెతెల్‌హాం రచనను బట్టి అనిపిస్తుంది. అసలు ఉన్నత విద్యే అక్కరలేదనీ, నిపుణులే అక్కరలేదనీ, అనేదాకా వచ్చారు. విజ్ఞానమంతా అనుభవం నుండే వస్తుంది, పుస్తకాలనుండిరాదన్నారు. 'పుస్తకజ్ఞానాన్ని' కించపరచిమేధావులను హీనంగాచూసారు విజ్ఞానమంతా అనుభవం నుండి వచ్చేమాట వాస్తవమే, కాని పుస్తకాలకూ అనుభవానికీ విరోధం చూడడమే వర్గ సమాజ ప్రభావం. పుస్తకాలలో వుండేవి ఇతరుల అనుభవమే తప్ప ఒకరి కపోలకల్పన కాదు. మన అనుభవం నుండే మన విజ్ఞానం రాదు, మొత్తం చారిత్రిక అనుభవం నుండి వస్తుంది. వర్గసమాజమే అనుభవం నుండి పుస్తకజ్ఞానాన్ని విడగొట్టి, 'శాస్త్రజ్ఞానం' ఆకాశం నుండి ఊడి పడుతుందని సిద్ధాంతీకరించింది. ఈ మార్మికతలోపడిపోయి విప్లవకారులు పుస్తక జ్ఞానాన్నీ అనుభవాన్నీ పరస్పర విరుద్ధమయిన విషయాలుగా భావించడం పొరపాటవుతుంది.

ఇప్పటి నాయకత్వం మళ్లీ విద్యా విధానాన్ని మొదటికి తెచ్చింది. బౌద్ధిక శ్రమకూ శారీరక శ్రమకూ మధ్యనున్న సహజ గతితార్కిక సంబంధాన్ని నిర్మాణంలోకి తెచ్చే ప్రయత్నానికి తిలోదకాలిచ్చి వాటిని తిరిగి విడగొట్టింది. మేధావులు శారీరక శ్రమచేయాలనే సంప్రదాయాన్ని ఇప్పుడు వదిలిపెట్టారు. శ్రామిక వర్గాల యువకులకు ప్రోత్సాహమిచ్చే సంప్రదాయాన్ని గూడ వదిలిపెట్టి, అందరినీ 'సమంగా' పోటీపడి శ్రద్ధగా చదువుకొని పరీక్షలు వ్రాసుకమ్మంటున్నారు. అసమానంగా వున్నవారు 'సమంగా' ఎట్లా పోటీపడతారు? బూర్జువా 'సమానత్వం' ఇదే గదా?

కుటుంబ వ్యవస్థలోనూ కళాసాహిత్యరంగాలలోనూ సామాజిక సంబంధాలను విప్లవీకరించే ప్రయత్నం సాంస్కృతిక విప్లవం ఏ తీరుగా చేసిందో బెతెల్‌హాం వివరించలేదు. కళాసాహిత్యరంగాలలో నడిచిన అతివాదం ఇందుకుకారణంకావచ్చు. చియాంగ్ చింగ్ ఆమోదించనవే ప్రజాకళలు అనేంతటి అతివాదం నడిచింది.

4. ఉత్పత్తి శక్తులు, ఉత్పత్తి సంబంధాలు, కలిసి సామాజిక ఆర్థిక పునాది. విప్లవం అనేది ఉత్పత్తి సంబంధాలను మార్చడం ద్వారా ఉత్పత్తి శక్తుల అభివృద్ధికి మార్గం సుగమం చేస్తుంది. ఇది మార్క్సిస్టులందరూ ఆమోదించే చారిత్రక భౌతికవాద సిద్ధాంతం. కాని దీన్ని వివరించడంలో రెండు రకాల దృక్పథాలు ముందుకొచ్చాయి. ఒకటి 'ఉత్పత్తి శక్తుల సిద్ధాంతం' దీని ప్రకారం, ఉత్పత్తి సంబంధాలలో మార్పు ఒక్కసారిగా వచ్చేస్తుంది. వచ్చిన తరువాత ఆ మార్పును ఆసరాచేసుకొని ఉత్పత్తి శక్తులు నిరాటంకంగా అభివృద్ధి చెందుతూ పోతాయి. మళ్లీ మరొక విప్లవం వచ్చేదాకా ఇక ఉత్పత్తి సంబంధాలను మార్చాల్సిన ప్రసక్తి వుండదు. ఇది సోవియట్ రష్యాలోను, తూర్పు యూరప్ దేశాలలోను అధికారస్థాయిలో చాలాకాలంగావున్న సిద్ధాంతం. ప్రస్తుత చైనా నాయకత్వం గూడా దీనిని ఆమోదిస్తున్నది. చైనాలో 'సోషలిస్టు విప్లవం' అనేది 1956లో జరిగిపోయింది. అంటే ఆనాటికి ఉత్పత్తి సంబంధాలు సోషలిస్టుగా మారిపోయాయి. ఇక మిగిలింది, ఈ సోషలిస్టు సంబంధాలను ఉపయోగించుకొని ఉత్పత్తిశక్తులను అభివృద్ధిచేయడం మాత్రమే. కృషినంతా దీనిమీద కేంద్రీకరించాలి. దీనికోసం సామ్రాజ్యవాదులతో స్నేహం అవసరమైతే స్నేహంచేయాలి. పెట్టుబడి అవసరమయితే ప్రపంచ బ్యాంకు నుంచి దిగుమతి చేసుకోవాలి. బహుళజాతి గుత్తపెట్టుబడిదారీ సంస్థలను దేశంలోనికి ఆహ్వానించాలి. కార్మికులను ఇనప క్రమశిక్షణలో ఉంచడం అవసరమైతే ఉంచాలి. వాళ్లకు డబ్బు ఆశ చూపించి ఎక్కువ ఉత్పత్తి చేయించాలి. రైతులకు ఇంటి పెరట్లో ఉత్పత్తి చేసుకొని - బజార్లో అమ్ముకునే ప్రోత్సాహం కల్పించాలి. విద్యా విధానంలో 'సమానత్వం' ప్రసక్తేలేకుండ నిపుణులను మాత్రమే పైకి పోనిచ్చే కఠిన పరీక్షా విధానాన్ని ప్రవేశపెట్టాలి - ఏదిచేసినా, ఉత్పత్తి పెరిగినంతకాలం అది సోషలిజమే, ఎందుకంటే ఉత్పత్తి సంబంధాలు సోషలిస్టు సంబంధాలు కాబట్టి. ఈ 'ఉత్పత్తి శక్తుల సిద్ధాంతానికి' వ్యతిరేకంగా వచ్చింది 'ఉత్పత్తి సంబంధాల సిద్ధాంతం'. ఉత్పత్తి సంబంధాలు ఒక్కరోజులో మారిపోయి శాశ్వతమయిన రూపం తీసుకోవు. ఉత్పత్తిశక్తులు అభివృద్ధిచెందే కొద్దీ ప్రతీ దశలోనూ ఉత్పత్తి సంబంధాలుమారతాయి. అంతేకాదు, ప్రతీ దశలోనూ ఉత్పత్తి సంబంధాలను మార్చడం ద్వారానే ఉత్పత్తి శక్తులు అభివృద్ధి చెందుతాయి. ఉత్పత్తి సంబంధాలను నిరంతరం విప్లవీకరించడం ద్వారానే ఉత్పత్తిశక్తుల నిరంతర పురోగమనం సాధ్యమవుతుంది. అంతేకాదు - ఉత్పత్తిసంబంధాలను, ఉపరితలాన్ని, విప్లవీకరించకపోతే అది ఉత్పత్తిశక్తుల మీద తిరిగి ప్రభావంచేసి వాటి అభివృద్ధిని ఆపేస్తుంది. బెతెల్‌హాం దీనికి ఒక ఉదాహరణ

ఇస్తాడు. వ్యవసాయ ఆధునికీకరణ పట్టణాల మీద ఆధారపడి జరిగితే, వ్యవసాయ కమ్యూన్లను ఉపయోగించే యంత్ర పరికరాల విడిభాగాలకోసం పట్టణాలలోని ట్రాక్టర్ స్టేషన్లమీద ఆధారపడటం, అవి సకాలంలో అందక ఇబ్బందిపడటం- ఇవన్నీ తప్పవని ఒక ఉదాహరణ ఇస్తాడు. మనదేశంలో రైతులకు ఇది నిత్యజీవిత అనుభవమే. కమ్యూన్లనే పారిశ్రామికీకరించి పారిశ్రామిక పరిజ్ఞానాన్ని గ్రామాలకు తీసుకుపోతే ఈ ఇబ్బంది వుండదు. అంటే - 'గ్రామాలకు పట్టణాలకు మధ్య అసమానతను తొలగించడం' అనే ఉత్పత్తిసంబంధాల సమస్యకూ 'గ్రామాలను ఆధునికీకరించడం' అనే ఉత్పత్తి శక్తుల సమస్యకూ విరోధంలేకపోవడం అటుంచి, మొదటిది సాధిస్తేనే రెండవది సాధ్యమవుతుంది. మరొకరకంగా చెప్పాలంటే 'కమ్యూనిజాన్ని నిర్మించడం', 'ఉత్పత్తి శక్తులను అభివృద్ధిచేయడం' అనేవి పరస్పరం ఎంత మాత్రం విరుద్ధమయిన విషయాలుకావు, జోగీజోగీ రాసుకుంటే రాలేది బూడిదే నన్నట్టు భిక్షగాళ్ల సమానత్వం కమ్యూనిజం కాదు. కమ్యూనిజం బాగా అభివృద్ధి చెందిన ఉత్పత్తిశక్తులమీద ఆధారపడుతుంది ఈ రెండు కర్తవ్యాలూ సోషలిస్టు దశలో పూరించాలి. కమ్యూనిజాన్ని నిర్మించాలి-ఉత్పత్తిశక్తులను అభివృద్ధిచేయాలి. ఈ రెండింటికీ మధ్య విరోధం వుందని 'ఉత్పత్తిశక్తుల సిద్ధాంతం' నమ్ముతుంది. ముందు ఉత్పత్తిశక్తులను అభివృద్ధిచేసి ఆ తరువాత కమ్యూనిజాన్ని నిర్మించాలని నమ్ముతుంది. ఈ రెంటికీ మధ్య విరోధంలేదనీ, కమ్యూనిజాన్ని నిర్మించడం ద్వారానే ఉత్పత్తిశక్తుల అభివృద్ధి సాధ్యమవుతుందని 'ఉత్పత్తిసంబంధాల సిద్ధాంతం' అంటుంది. 1956 నుండి గూడ చైనా అనుభవం ఆచరణాత్మకంగా ప్రతిపాదించిన విషయాలలో ఇది ఒకటి. ప్రస్తుత నాయకత్వం ఇందులో స్పష్టంగా వెనకడుగు వేసింది. 'నాలుగు ఆధునికీకరణలకు' అన్నిటినీ లోబరచాలన్నది డెంగ్ ఆలోచనా విధానం. బెతెల్‌హేం దీనికి చాలా ఉదహరణలిస్తాడు.

5. సోషలిస్టు విప్లవం ఒక్కసారిగా ఆర్థికవ్యవస్థనుగాని సమాజాన్నిగాని మార్చదు. పాతసమాజపు అవశేషాలు చాలాకాలం కొనసాగుతాయి. పాతభూస్వామ్య వర్గం, పాతపెట్టుబడిదారీవర్గం, వర్గాలుగా నాశనమయినా వ్యక్తులుగా వాళ్లందరూ నాశనంకారు. పైగా చిన్నతరహా సరుకుల ఉత్పత్తి (petty- Commodity production)లో ఇంకా పెట్టుబడిదారీ పద్ధతులూ సంబంధాలూ కొనసాగుతాయి. గ్రామాలలోని వ్యవసాయ సమిష్టిక్షేత్రాలుగాని కమ్యూన్లుగాని రైతులచేతిలో కొంతమేరకు స్వంత ఆస్తి మిగల్చక తప్పదు (పెరటితోటలు, గొర్రెలు, కోళ్లు, వగైరా). పట్టణాలలో గూడ చిన్నచిన్న ఉత్పత్తులు పెట్టుబడిదారీ పద్ధతిలో కొంతకాలం కొనసాగక తప్పదు.

ఇవన్నీగూడ తమంతటతామే బూర్జువా చైతన్యాన్ని ఉత్పత్తిచేస్తాయి. ఈ రెండు అంశాలు— ఒకటి, పాతదోపిడీవర్గాల అవశేషాలు, రెండు, పట్టణాలలోనూ గ్రామాలలోనూ జరిగే చిన్నతరహా సరుకుల ఉత్పత్తి— సోషలిస్టు సమాజాన్ని తిరిగి వర్గ సమాజం దిశలో మళ్లించే ప్రయత్నం చేస్తాయని లెనిన్ కాలంనుండి కమ్యూనిస్టులు నమ్ముతూ వచ్చారు. వీటికి వ్యతిరేకంగా కార్మికవర్గంపోరాటం సాగించాల్సి వుంటుందనిగూడ అన్నారు. ఈ పోరాటం వర్గపోరాటం అవుతుందని, అంటే రాజ్యాధికారం కోసం జరిగేపోరాటం అవుతుందని, గుర్తించారు. ఈ కోణంనుండి చూస్తే సాంస్కృతిక విప్లవం రాజ్యాధికారంకోసం జరిగిన వర్గపోరాటం. కేవలం ఉపరితలాన్ని విప్లవీకరించడానికోలేక ఉత్పత్తి సంబంధాలను ముందుకు తీసుకొని పోవడానికో ప్రారంభమయినా, ఆ సమస్యల పరిష్కారం రాజ్యాధికారంతో ముడిపడి వుంటుంది కాబట్టి అది రాజ్యాధికారంకోసం జరిగే వర్గపోరాటం కాకతప్పలేదు.

ఈ విషయంలో బెతెల్‌హాం ఒక ముఖ్యమయిన సవరణ చేస్తాడు. తిరోగామి శక్తుల మూలంకోసం మనం చూడవలసింది పాతదోపిడీవర్గాల అవశేషాలలోగాని, చిన్న తరహా సరుకుల ఉత్పత్తిలోగానీ కాదంటాడు. 'అవశేషాలు' అనేది ఒక వర్గంకాదు పాతదోపిడీవర్గాలలో కొందరు మంచి పదవులలో వుంటారు, కొందరు మధ్యస్తంగా వుంటారు, కొందరు శ్రామికులుంటారు. వీళ్లందరికీ ఒక 'వర్గం'గా ప్రతీఘాతుక విప్లవం నడిపే అవసరంగాని అవకాశంగాని ఎక్కడిది? చిన్నతరహా సరుకుల ఉత్పత్తి చేసేవాళ్లు ఒక వర్గమే అయినప్పటికీ, వాళ్లది సామాజిక ఉత్పత్తిలో 'చిన్న'స్థానం. వాళ్లు తిరోగామి శక్తులకు విస్తృతమయిన పునాదిని ఏర్పరచగలరుగాని వాళ్లే ప్రధానమయిన తిరోగామి వర్గం కాజాలరు. మరి అసలయిన ప్రతీపశక్తులు ఎక్కడున్నాయంటే, 'అవశేషాల'లోనూ అప్రధానమయిన ఉత్పత్తి రంగంలోనూ చూడక నూతనంగా నిర్మాణమవుతున్న వ్యవస్థ గర్భంలోనే చూడమంటాడు. అంటే భారీపరిశ్రమలను సామాజిక ఆస్తిగాను, గ్రామీణ భూమిని సమిష్టి ఆస్తిగానూ మార్చి అంతటితో ఆ రంగాలలో కొత్త బూర్జువా వర్గానికి స్థానంలేదనుకొని, ఇంకా మిగిలిపోయిన చిన్నతరహా సరుకుల ఉత్పత్తిలో కొత్త బూర్జువావర్గం యొక్క పునాదికోసం వెతకకుండ, ఆ భారీపరిశ్రమలలోనూ సమిష్టి ఆస్తిలోనూ వెతకమంటాడు. ఇవే సమాజం యొక్క ఆర్థిక రంగానికి ఇప్పుడు కేంద్రం (Core). కొత్త బూర్జువా వర్గం ఇక్కడినుండి రావలసిందేగాని పాత అవశేషాలనుండిగాని చిన్నతరహా ఉత్పత్తినుండిగాని కాదు. ఈ కేంద్ర రంగంనుండి ఎట్లా వస్తుందంటే దానికిగల కారణం ఇదివరకే చర్చించాము, నూతనవ్యవస్థ ఆస్తిసంబంధాలను కొంత

మేరకు మారుస్తుందిగాని, తక్కిన ఉత్పత్తి సంబంధాలలో బూర్జువాలక్షణాలు చాలా మేరకు కొనసాగుతాయి. వీటినుండి కొత్త బూర్జువా వర్గం పుడుతుందని బెతెల్‌హాం అభిప్రాయం. ఇదిచాలా ముఖ్యమయిన విషయం. కాని ఇక్కడ బెతెల్‌హాంచేసే ఒక పొరబాటును గూడ పైన చర్చించాము. నూతనవ్యవస్థలోని పునరుత్పత్తిక్రమాన్ని కాక ఆయన ఉత్పత్తిక్రమాన్ని మాత్రమే దృష్టిలో పెట్టుకోవడం వల్ల ఫ్యాక్టరీతదితర ఉత్పత్తి రంగాలలోని అధికార్లు, నిపుణులు, బెతెల్‌హాంకు కొత్త బూర్జువా వర్గంగా కనబడతారు. కాని నిజానికి వీళ్లుగూడ కొత్త బూర్జువా వర్గంయొక్క క్రిందిభాగమే తప్ప బడాసెక్షన్‌కాదు. అసలయిన బూర్జువావర్గంకోసం పైస్థాయి అధికార్లలోనూ పార్టీలోని అగ్రనాయకులలోనూ వెతకాల్సివుంటుంది. మావో చెప్పినట్టు, కొత్త బూర్జువా వర్గం ఎక్కడోలేదు, పార్టీకేంద్రంలోనేవుంది. రెండవది, పరిణామవ్యవస్థ అయిన సోషలిస్టుదశలో పార్టీకి ఉండే అగ్రగామి కర్తవ్యాన్ని బెతెల్‌హాం లెక్కలోకి తీసుకున్నట్టు కనిపించదు. దీనివల్ల కార్మికులో రైతులో కానివారంతా బూర్జువాలుగా కనబడతారు కాని, ప్రత్యక్షంగా కార్మికవర్గ అజమాయిషీలేకుండ కార్మికవర్గం యొక్క అగ్రగామిదళంగా పార్టీ సమాజాన్ని నడిపించడం, 'బూర్జువా' అధికారులనూ నిపుణులనూ సంస్కరించి కార్మికవర్గ ప్రయోజనాలకోసం వారిచేత పని చేయించడం (ఈ కర్తవ్యానికి మావో అత్యంత ప్రాముఖ్యతఇచ్చాడు), కార్మికవర్గం తనలోని పాతభావాల బూజును వదిలించుకొని సోషలిస్టు వ్యవస్థకు అనుగుణ్యంగా తనచైతన్యాన్ని దిద్దుకునేక్రమంలో అధ్యాపకపాత్రను నిర్వహించడం, ఇవన్నీ చాలా కాలంపాటు అనివార్యమని అంగీకరిస్తే, మరి ఈ రాజకీయ సంబంధాన్ని పక్కకు పెట్టి కేవలం ఆర్థిక సంబంధాల ప్రాతిపదికమీద వర్గవిశ్లేషణ జరపడం ఎంతవరకు సబబు? అన్ని రంగాలలోనూ సోషలిస్టు సంబంధాలను నెలకొల్పడానికి చాలాకాలం పడుతుంది. ఒక్కొకసారి ముందడుగు తీసి వెనకడుగు వేయాల్సివుంటుంది. అటువంటి సందర్భంలో, మార్పు సాధించేంతవరకు, ఆ సంబంధాలను బూర్జువా సంబంధాలుగానూ వాటివల్ల అధికారం పొందేవర్గాన్ని బూర్జువావర్గంగానూ పరిగణించడం యాంత్రికమయిన అవగాహన అవుతుంది. అది సరయినదా కాదా అన్నది పార్టీ తన అగ్రగామి కర్తవ్యాన్ని నిర్వహిస్తున్నదాలేదా అన్న విషయంమీద ఆధారపడివుంటుంది దీనికి కాలబద్ధ ఏమిటి?

బెతెల్‌హాం ఈ వ్యాసాన్ని ప్రచురించిన తరువాత అతని అభిప్రాయాలను విమర్శిస్తూ 'మంత్లీరివ్యూ'లో కొన్ని వ్యాసాలు వచ్చాయి. ప్రధానంగా విమర్శ ఏమిటంటే, సాంస్కృతిక విప్లవం విద్యారంగాన్నీ ఆర్థికరంగాన్నీ ఛిన్నాభిన్నం చేసింది.

చదువు చెప్పడం. చదువుకోవడం మానేసారు కార్మికులు పనిచేయడం మానేసి పూర్తిగా క్రమశిక్షణ లేకుండ పోయారు. రైళ్లు టైముకు నడవడం మానేసాయి. ఈ అరాచకంవల్ల దేశం ఎంతగానో నష్టపోయింది. మళ్లీ తిరిగి పరిస్థితిని అదుపుచేసి సోషలిజాన్ని కాపాడడంకోసం కొత్తప్రభుత్వం ప్రయత్నిస్తున్నది. అందుకే కార్మికుల క్రమశిక్షణమీద, సంస్థల నిర్వాహకుల బాధ్యతలమీద, విద్యార్థుల శ్రద్ధాసక్తుల మీద, దృష్టి కేంద్రీకరించవలసి వచ్చింది. అంతే. పార్టీ కార్మిక వర్గం యొక్క అగ్రగామి దళంగా సోషలిజాన్ని కాపాడే కర్తవ్యాన్ని నిర్వహిస్తోందే తప్ప అది రివిజనిజం కాదు.

ఈ విమర్శను ప్రచురించి మంత్లీరివ్యూ సంపాదకులు దానిమీద ఒక సంపాదకీయం రాసారు. అందులో ఒక ముఖ్యమయిన మాటచెప్పారు సాంస్కృతిక విప్లవ కాలంలో కొంత అతివాదం అరాచకం నడిచినట్టు అందరూ అంగీకరిస్తున్నారు. కొత్తప్రభుత్వం తీసుకున్న చర్యలను విడివిడిగా పరిశీలిస్తే అవి ఈ అరాచకాన్ని సవరించడానికి తీసుకున్నవా లేక రివిజనిస్టు చర్యలా అన్నది వివాదాస్పదంగానే ఉంటుంది (ముఖ్యంగా విషయాన్ని బయటినుండి పరిశీలించే విదేశీయులకు). కాని అసలు సంగతి తాత్వికరంగంలో, అంటే సిద్ధాంతరంగంలో. బయటపడుతుంది. ఈ అవగాహనతో మంత్లీరివ్యూ సంపాదకులు కొత్త నాయకత్వం యొక్క చర్యలమీద కాక తాత్విక సిద్ధాంత అభిప్రాయాలమీద కేంద్రీకరించి ఆ నాయకత్వం యొక్క రివిజనిస్టు స్వభావాన్ని నిరూపించగలిగారు. పన్నెండవ కాంగ్రెస్ తీర్మానాలలోని సిద్ధాంత అభిప్రాయాలు ఈ విషయాన్ని స్పష్టంచేసాయి.

సాంస్కృతిక విప్లవం వైఫల్యం

సాంస్కృతిక విప్లవం ఓడిపోవడానికి గలకారణాల గురించి బెతెల్‌హాం కొన్ని అభిప్రాయాలు వెలిబుచ్చాడు. వాటికి రంగనాయకమ్మగారు చిలువలూ పలవలూ అల్లి ఒక అభాస చిత్రాన్ని (Caricature) ఇచ్చారు. రంగనాయకమ్మగారి సృజనాత్మకత చాలాబలంగా పనిచేసిన అంశాలు రెండున్నాయి. ఒకటి 'వ్యక్తిపూజ' (personality cult, రెండు చైనాకమ్యూనిస్టు పార్టీ వ్యవహారాలలోని అక్రమాలు (ప్రధానంగా ప్రజలనుండి విషయాలను గోప్యంగా వుంచే 'మార్మికత') వీటిగురించి రంగనాయకమ్మగారు వెలిబుచ్చిన అభిప్రాయాలలో కొన్ని ఆయా సందర్భాలలో సరయినవేకావచ్చుగాని, ఆమె అనుసరించిన యాంత్రికమయిన హేతువాద ఆలోచనా పద్ధతిని విమర్శించక తప్పదు ఉదాహరణకు, 'మార్మికత' గురించి చర్చిస్తూ చైనాకమ్యూనిస్టు పార్టీ ఏటేటా మహాసభలు జరపలేదనీ, అన్నినిర్ణయాలు పోలిట్ బ్యూరో తీసుకునేదనీ,

ఆ నిర్ణయాలకు గల కారణాలేమిటో చైనా ప్రజలకు పార్టీ చెప్పలేదనీ విమర్శించారు. 8వ పార్టీ మహాసభ 1956లో జరగగా - 9వ పార్టీ మహాసభ 1969లో జరిగిందని ఉదాహరణగా చూపించారు. పార్టీ మహాసభలు క్రమబద్ధంగా జరగవలసిందేనన్న దాన్నిగురించి అభిప్రాయభేదాలు ఉండవు. సంఘటనల ఒత్తిడిని కారణంగా చూపించి ప్రజాస్వామిక పద్ధతులను విస్మరించడం తప్పనిగూడ మావో విమర్శించాడు. ఇదంతా నిజమే అయినప్పటికీ కమ్యూనిస్టుపార్టీ అనేది మున్సిపల్‌కార్పొరేషన్‌లాంటిది కాదు. దాని ప్రధాన కర్తవ్యం-సంవత్సరానికొకసారి సమావేశమై బడ్జెట్‌ను ఆమోదించడం కాదు. దాని కర్తవ్యం విప్లవం నడపడం, ఆ విప్లవ పోరాటంలో ప్రజల్ని విలీనం చేయడం. ఏటేటా జరిగే మహాసభలు ఇందుకు ఉపకరణం మాత్రమే. సరిగ్గా 1956 నుండి 1969 వరకు చైనాలో అపూర్వమైన విప్లవ పోరాటాలవెల్లువ ముందుకు వచ్చింది. ప్రపంచంలో వేరే ఏ దేశ చరిత్రలోనూ ఈ13 సంవత్సరాలతో పోల్చదగ్గ విప్లవదశ లేదు ఫ్రెంచి విప్లవంల్లో లేదు, బోల్షివిక్‌విప్లవంలోనూలేదు. వ్యవసాయ సమిష్టీకరణ, గ్రేట్ లీప్ ఫార్వర్డ్, సాంస్కృతిక విప్లవం ఒక్కొక్కటీ ఒక మహత్తర విప్లవ పోరాటం ఒకదాని తరువాత ఒకటి ఈ 13 ఏళ్లలో జరిగాయి. ప్రజలు కోట్ల సంఖ్యలో చైతన్యవంతంగా ఈ పోరాటాలలో పాల్గొన్నారు. అయినా ఈ 13 ఏళ్లలో పార్టీ మహాసభ జరగలేదు కాబట్టి ప్రజలకు పార్టీ రాజకీయాలు తెలియ లేదని రంగనాయకమ్మగారు మనల్ని నమ్మమంటున్నారు.

చైనా విప్లవంలోని ప్రత్యేకత ఏమిటంటే ప్రజల సమస్యల పరిష్కారాన్ని బ్యూరోక్రాటిక్‌గా కాకుండ ప్రజా ఉద్యమాల ద్వారా సాధించడం. అక్షరాస్యత, పరిశుభ్రత, ప్రాథమిక వైద్యం అన్నీగూడ ఉద్యమాలద్వారా సాధించారు పేజీలు 235-36 లలో రంగనాయకమ్మగారు ఎలకల్ని చంపే ఉద్యమాన్ని గురించి చాలా అపహాస్యంగా రాసారు. చైనాలో నిజంగానే ఎలకల్నీ పందికొక్కుల్నీ చంపడాన్ని ఉద్యమాలుగా తీసుకున్నారు. 'ఎలకల్ని చంపదల్చుకున్నవాళ్లు చంపి ఊరుకోక దాన్ని ఒక ఉద్యమం చేయడం ఎందుకు?' అని విసుక్కున్న పాశ్చాత్యులు చాలామంది ఉన్నారు. జోన్‌రాబిన్‌సన్ వంటి సానుభూతిగల మేధావికి గూడ ఇది విచిత్రం అనిపించింది. నలుగురు పంచాయితీ ఉద్యోగులకు ఎలుకల మందూ బోన్లూ సరఫరా చేస్తే అయిపోయేదానికి ఇంత 'రభస' ఎందుకు? అయినా ఈ రభస ద్వారానే ప్రజలు తమ జీవితాన్నితామే నడుపుకునే చైతన్యాన్ని సాధించుకుంటారన్ననమ్మకంతో చైనా కమ్యూనిస్టుపార్టీ ఈ పద్ధతినే అనుసరించింది. ఇలా బ్యూరోక్రాటిక్‌పద్ధతులలో కాక ఉద్యమాల ద్వారా సమాజాన్ని నడిపించాలని ప్రయత్నించే పార్టీలో నిర్మాణ పర యిన లోపాలు ఉండడం సహజం. వాటిని సవరించుకోవలసిందే.కాని అంత మాత్రంచేత ప్రజలకు పార్టీ రాజకీయపంథా ఏమిటో తెలియదనడం మొండెం నుండి

తలను పిడగొట్టి చూడడం అవుతుంది. లిన్‌పియావో ఎందుకు పైకి వచ్చాడో
ఎందుకు పడిపోయాడో ప్రజలకు తెలియచెప్పలేదని ఆరోపణ. ఇది వాస్తవమనే
అనుకుందాం. కాని ఆ విషయం తెలియనంత మాత్రాన ప్రజల నుండి పార్టీ రాజకీ
యాలు 'మర్మంగా' ఉంచబడ్డట్టేనా ? పార్టీ రాజకీయాలంటే లిన్‌పియావో లీషావ్‌చీల
పుట్టుపూర్వోత్తరాలు కాదుగదా ? నిత్యం వర్గపోరాటంలో పాల్గొంటూ విప్లవాత్మకమైన
వ్యవస్థ నిర్మాణంలో భాగం పంచుకుంటున్న ప్రజలకు ఆ వర్గ పోరాటం యొక్క
రాజకీయాలు అర్థంకాకపోవడమేమిటి ? ప్రజలూ కేడర్ వివిధ స్థాయిల్లోని
నాయకులూ నిత్యం కలిసి పోరాటంలో పాల్గొంటున్నప్పుడు ఎన్నో విషయాలు చర్చకు
రాక తప్పదు. వాటికి స్పష్టంగా సమాధానం ఇవ్వకా తప్పదు. ఆ చర్చలన్నీ
డాక్యుమెంట్ల రూపం తీసుకోకపోవచ్చు. చైనా విప్లవం చరిత్ర రాయదల్చుకున్న
వాళ్లకు కావలసిన కాగితాలు దొరక్కపోవచ్చు. అసలు ఒక విప్లవ పోరాటాన్ని
కేవలం పార్టీ తీర్మానాల సహాయంతో అర్థంచేసుకోవాలని ప్రయత్నించడమే ఒక
రకమయిన మార్మికత (Fetishism).

'వ్యక్తిపూజ' విషయంగూడ ఇంతే. కమ్యూనిస్టులు వ్యక్తిపూజను ఒప్పుకోరు.
ఒక గొప్ప నాయకుడిని గౌరవించడంలో తప్పేముంది అనడం సరయిన సమాధానం
కాదు. గౌరవించడం వేరు, 'పూజ' (Cult) వేరు. చైనాలో మావోకు సంబంధించి
వ్యక్తిపూజ చాలా ఎక్కువగా జరిగిన మాట గూడ వాస్తవమే. గౌరవించడమే
ఉద్దేశ్యమయితే పది నిలువుల ఎత్తు చిత్రపటాలు నిలబెట్టాల్సిన అవసరంలేదు, కాని
దీనిని గూడ వర్గపోరాటం నుండి వేరుచేసి చూడకూడదు. మనదేశంలో కాంగ్రెస్
నాయకులు గాంధీ పూజను వోట్లు సంపాదించుకోవడం కోసం వాడుకున్నారు.
ప్రజలలో జాతీయోద్యమ క్రమంలో గాంధీపట్ల ఏర్పడ్డ గౌరవభావాన్ని ఆయన
చనిపోయిన తరువాత విగ్రహ ప్రతిష్ఠాపన ద్వారా భక్తిభావంగా మార్చి వోట్ల
రూపంలో సొమ్ముచేసుకున్నారు. చైనాలోగూడ సాంస్కృతిక -విప్లవ కాలంలో
మావో తన ప్రత్యర్థులను ఎదుర్కోవడం కోసం తన 'పూజ'ను వాడుకున్నాడన్న
ఆరోపణ మావో మీద వుంది. ఇది చాలా పాక్షికమయిన వాస్తవం. మావో పూజకు
అత్యధికంగా బాధ్యులయిన రెడ్‌గార్డ్స్‌ను మావో సృష్టించలేదు వాళ్లంతట వాళ్లే
పుట్టుకొచ్చారు. వందా రెండు వందలు కాదు, కోట్ల సంఖ్యలో పుట్టుకొచ్చారు.
రివిజనిజం బలపడుతూన్న సమయంలో దానికి వ్యతిరేకంగా విప్లవ ప్రజావెల్లువగా
ముందుకొచ్చారు. సాంస్కృతిక విప్లవ సైన్యంగా తమంతట తామే ఏర్పడ్డారు.
ఇలా ఏర్పడ్డ వాళ్లకు ఉత్సాహం, ఆవేశం, చారిత్రిక ఉత్తేజం ఉన్నంతగా సిద్ధాంత
నాయకత్వం లేదు. వాళ్లలో వాళ్లు ఏది రివిజనిజం-ఏది విప్లవం అని గందరగోళంగా
పోట్లాడుకున్నారు, చంపుకున్నారు. కొందరు ఈ గందరగోళంలో విప్లవం అనుకొని

రివిజనిజానికే సాధనాలుగా ఉపయోగపడ్డారు అసలు వాళ్లకు కావలసింది విప్లవానికి దారి చూపగల విప్లవ పార్టీ. అటువంటి విప్లవ పార్టీని నిర్మించుకోలేకపోవడం సాంస్కృతిక విప్లవం వైఫల్యానికిగల ముఖ్యకారణం. ఈ విషయం బెతెల్‌హాంకు గాని రంగనాయకమ్మగారికిగాని అందలేదు. విప్లవ పోరాటానికి విప్లవపార్టీ కావాలి అన్నది తప్ప వాళ్లకు తక్కిన లోపాలన్నీ కనిపించాయి. అయితే ఒక వెల్లువగా, ఎవరి నిర్ణయం లేకుండ, ముంచెత్తిన రెడ్‌గార్డ్స ప్రవాహం ఎవ్వరికీ అంతటి తీరికను ఇవ్వలేదు. మరొక రకంగా చెప్పాలంటే రెడ్‌గార్డ్స్‌యొక్క అంతఃకలహం విప్లవపార్టీ ఏర్పాటుకోసం జరిగిన తొలి ఘర్షణ. అది పూర్తికాకముందే సాంస్కృతిక విప్లవం ఓడిపోయింది. ఆ లోటును భర్తీచేసే ప్రయత్నం చేసింది 'మావోపూజ'. విప్లవపార్టి గనక వుంటే ఏ పాత్రను (నిర్మాణాత్మకంగా, కేంద్రీకృత ప్రజాస్వామ్య పద్ధతిలో) నిర్వహించి ఉండేదో దానిని తన పరపతితో నిర్వహించాలని మావో ప్రయత్నించినట్టు ఎడ్గర్‌స్నో రచనలనుబట్టి అనిపిస్తుంది. 'మావోపూజ' విప్లవపార్టి యొక్క అభాసరూపం. విప్లవపార్టి ఏర్పాటుకు అవసరమయిన పోరాటక్రమంలో తొలిదశ. ఈ నిర్దిష్టమయిన నేపథ్యాన్ని (తీవ్రమైన స్పాంటేనియస్ వర్గపోరాట నేపథ్యాన్ని) అర్థంచేసుకోకపోతే 'వ్యక్తిపూజతప్పు' అని ఎన్నిసార్లు ప్రకటించినా మనకు ఏమి అర్థంకాదు. చైనాకమ్యూనిస్టుపార్టినిగాని మావోనుగాని విమర్శించవద్దని ఎవరూ అనరు కాని మార్క్సిస్టు విమర్శ నిర్దిష్టమయిన వర్గపోరాట విశ్లేషణనుండి పుట్టాలి. నైరూప్య (abstract) సూత్రాలనుండికాదు. అటువంటి సూత్రాలవల్ల గణిత సమీకరణాలు తప్ప ప్రపంచంలో వేరే ఏవీ అర్థంకావు. 'వ్యక్తిపూజ' అనేది నైరూప్యంగా వుండదు, నిర్దిష్టంగా వుంటుంది. మావోపూజకూ స్టాలిన్‌పూజకూ కింఇల్‌సుంగ్‌పూజకూ గాంధీపూజకూ చాలాతేడాలున్నాయి. రంగనాయకమ్మగారి విమర్శ చైనా విప్లవం యొక్క నిర్దిష్టమయిన చారిత్రిక పోరాటక్రమంనుండికాక, నిర్మాణ సూత్రాల తార్కిక క్రమంనుండి పుట్టింది. సూత్రం ప్రకారం ఇలావుండాలి, అలాలేదు, అని ప్రవర్తనా నియమావళిలాగ అభ్యంతరం తెలపడమేగాని ఆసూత్రం ఏ అనుభవంనుండి పుట్టింది, ఈ అనుభవాన్ని విశ్లేషించడానికి అనుగుణ్యమయిన సూత్రం ఏమిటి అన్న ఆలోచనలేదు. సామాజిక మార్పును రివిజనిస్టు పద్ధతులలోకాక విప్లవ పద్ధతులలో సాధించాలి అనే ఆరాటం చైనా విప్లవాన్ని నడిపిన ఆదర్శాలలో ఒకటి. దీనికి కావలసిన నూతన నిర్మాణంకోసం సాంస్కృతిక విప్లవకాలంలో చైనా విప్లవం అన్వేషించింది. ఈ అన్వేషణ విఫలమయింది. చైనా విప్లవాన్ని విశ్లేషించేటప్పుడు మనదృష్టికి కేంద్రస్థానంలో ఉండవలసింది ఈ విషయమేగాని సార్వత్రికంగా ఏర్పరచుకున్న నిర్మాణ నియమావళికాదు. రంగనాయకమ్మగారు చైనా విప్లవాన్ని విశ్లేషించలేదు, ఆడిట్ చేసారు.

బెతెల్‌హాం వ్యాసంలోగాని రంగనాయకమ్మగారి వ్యాఖ్యలోగాని ప్రస్తావనకు రాని మరొక్క విషయం ఉంది. సామ్రాజ్యవాద యుగంలో, సామ్రాజ్యవాదపు గొలుసు బలహీనంగా వున్నచోటే విప్లవం బద్దలవుతుందని లెనిన్ చెప్పాడు. అయితే ప్రపంచవ్యాపితంగా విప్లవం వచ్చేవరకు అది సంపూర్ణంగా విజయవంతం కాదు. ఒకదేశంలో మొదలయిన విప్లవ పరిణామం నిరంతరాయంగా పోరాటం చేసుకుంటూ విప్లవ సమాజ నిర్మాణాన్ని ముందుకు తీసుకొని పోతూనే వుంటుంది. అయితే ప్రపంచంలో ఇంకా సామ్రాజ్యవాదం ఒక బలమయిన శక్తిగా వుండగా ఆ పోరాటం ఆ ఒక్కదేశంలోనే (ఎన్ని ముందడుగులు వేసినా) సమగ్రమయిన విజయాన్ని సాధించదు. ఈ వాస్తవాన్ని ట్రాట్స్కీయిస్టులు గతితార్కికంగా అర్థంచేసుకోక పిడివాదపు పద్ధతిలో ఒక 'బ్రహ్మముడి'గా తయారుచేయబట్టి పాశ్చాత్య మార్క్సిస్టులు (బెతెల్‌హాం లాంటివాళ్లు) ఈ వాస్తవాన్ని గుర్తించడానికే వెనకాడుతున్నారు. అది పొరబాటు. అంతర్జాతీయంగా విప్లవం మందకొడిగా వుండడం చైనాలో సాంస్కృతిక విప్లవం ఓటమికి గల ముఖ్యకారణాలలో ఒకటి.

ముగింపు

ఇంగ్లిష్‌లో బెతెల్‌హాం వ్యాసం చదివినవారికి నిరాశగాని నిస్పృహగాని కలగదు. కొత్త ఆలోచనలు మొలకెత్తుతాయి, పాత అభిప్రాయాలను కొత్తకోణంనుండి చూసే ఆసక్తి కలుగుతుంది. కాని తెలుగులో ఈ అనువాదం వచ్చినప్పటినుండి దాన్ని చదివితే మానవ భవితవ్యాన్ని గురించి నిరుత్సాహం కలుగుతుందని పాఠకులు చాలామంది భయపడుతున్నట్టు అనిపిస్తుంది. దీనికి అపాఠకుల (అంటే సామాన్య తెలుగు కమ్యూనిస్టు సానుభూతిపరుల) మానసిక జడత్వాన్ని ఎంతగా తప్పుపట్టాలో రంగనాయకమ్మగారిని గూడ అంతగా తప్పుపట్టాలి. రంగనాయకమ్మగారు పది విషయాల గురించి తమ అభిప్రాయాలను నిర్భయంగా చెప్పారు. దానికి ఎవరూ అభ్యంతరం తెలపరు, కాని సాహసం ఉన్నచోట దానితో బాటు ఉండవలసిన బాధ్యత కొన్నిచోట్ల (ముఖ్యంగా చివరిపేజీలలో) లోపించినట్టు అనిపిస్తుంది.

(చైనాలో ఏం జరుగుతోంది? ఫ్రెంచిమూలం : చార్లెస్ బెతెల్‌హాం. ఇంగ్లీషునుండి అనువాదం : ఉదయకుమార్, గాంధి, రంగనాయకమ్మ. ముందుమాట, చివరిమాట, ఫుట్‌నోట్లు : రంగనాయకమ్మ. జార్జిరెడ్డి పబ్లికేషన్ ట్రస్ట్, హైదరాబాద్. వెల : 14-00 రూపాయలు)

సృజన సెప్టెంబర్ 1984

'చైనాలో ఏంజరుగుతోంది?'

సమీక్షావ్యాసంపై సందేహాలు

'సృజన' సెప్టంబర్ సంచికలో 'చైనాలో ఏం జరుగుతోంది?' అన్న పుస్తకం పై బాలగోపాల్‌గారి సమీక్షావ్యాసంచదివాక నాకు కొన్ని సందేహాలు కల్గుతున్నాయి. ఆయననుంచిగాని, పాఠకులనుంచిగాని వీటికి సమాధానాలు దొరుకుతాయేమోనని రాస్తున్నాను.

"చైనాలో ఏం జరుగుతోంది? అన్న ప్రశ్న తన ప్రాముఖ్యతను చాలావరకు కోల్పోయింది చైనాలో ఏం జరుగుతోందో అందరికీ తెలుసు." ఈ మొట్టమొదటి అభిప్రాయాన్ని గురించి ఆలోచిద్దాం. బెతల్‌హామ్ వ్యాసాలు రాసేనాటికీ ఇప్పటికీ చైనాలో వచ్చినమార్పు సందేహాతీతమైన నిర్ణయానికి చేరుస్తున్న మాటనిజమే. అయితే, అది "అందరికీ తెలుసు" అని సులభంగా తేల్చివేయ తగిందికాదు. అందరికీ తెలిసినమాటే నిజమైతే, బెతల్‌హామ్‌లాంటి మార్క్సిస్టులు, ఎడ్గార్‌స్నో లాంటి ఉదారవాదులు సాంస్కృతిక విప్లవాన్ని గురించి ఇచ్చిన చిత్రం ఎంతవరకు వాస్తవమైనదో, ఎంతవరకు కాల్పనికమైనదో తెలీదని సమీక్షకుడికే సందిగ్ధం కల్గేదికాదు.

సాంస్కృతిక విప్లవదశను గూర్చిన సమాచారం పూర్తిగా తెలీకపోవచ్చుగాని, చైనాలో రివిజనిజమ్ ప్రవేశించిందన్న సంగతి స్పష్టంగానే అర్థమవుతుంది కదా అంటే, సాంస్కృతిక విప్లవాన్ని గురించి తెలుసుకుంటేకాని, దాన్ని వ్యతిరేకిస్తున్న రివిజనిజమ్ స్వరూపాన్ని పూర్తిగా తెలుసుకున్నట్టుకాదు. మావోరాసిన 'క్రిటిక్ ఆఫ్ సోవియెట్ ఎకనమిక్స్' అనే పుస్తకాన్ని పార్టీలో చర్చకే రాసివుంటారని, అందులో పునాదిలో మార్పురావలసిన అవసరాన్నిగురించి చెప్పడంవల్లనే, రివిజనిస్టులు సాంస్కృతిక విప్లవాన్ని వ్యతిరేకించివుంటారని సమీక్షకుడు అన్నారు. అందువల్ల సాంస్కృతిక విప్లవానికీ, రివిజనిజానికీ అంతదగ్గర సంబంధమున్నప్పుడు, సాంస్కృతిక విప్లవంగురించివాస్తవంయేమిటో ఇంకా తెలీనిదశలో 'రివిజనిజమ్' మాత్రం 'అందరికీ తెలిసింది' అవుతుందా?

సాంస్కృతిక విప్లవానుకూలురు, వ్యతిరేకులు ఇస్తున్న చిత్రాలనుబట్టి యేది వాస్తవమైందో తెలుసుకోలేకపోతే, చైనాలో రివిజనిజమ్ ప్రవేశించిన సంగతి తెలుసు కోవడం కూడా సాధ్యంకాదు. ఎందుకంటే ఇక్కడా రెండురకాల అభిప్రాయాలు

న్నాయి. ఇటీవల చైనా అన్నిరంగాలలో గొప్ప అభివృద్ధిని సాధించినట్టు తెలిపే సమాచారం తక్కువేమీకాదు. అంతేకాక, రివిజనిజమ్ కూడా ఒకదశలో ఆగిపోయేది కాదు. దాని దిశలో అది ముందుకు పోతూనేవుంటుంది. చైనాలో ఆ పరిస్థితి మారి నప్పుడో, ఆ పరిస్థితి పూర్తి పెట్టుబడిదారుగానో, సామ్రాజ్యవాదిగానో, ఎదిగినప్పుడో మాత్రమే 'చైనాలో ఏం జరుగుతోంది?' అన్న ప్రశ్నకు ప్రాముఖ్యత పోతుందని, అంతవరకు వున్నట్టేనని అనుకుంటున్నాను.

రంగనాయకమ్మగారి విశ్లేషణతో తనకు మౌలికంగా విభేదంవుందని, గతి తార్కిక భౌతికవాద సిద్ధాంతానికి ఆ విధానం దూరమైందని, అందుకు ఉదాహరణగా పుస్తకంలో (271-72 పేజీలు) మావో భార్యకు రాసిన ఉత్తరం పై ఆమె వ్యాఖ్యలను చదివితే అర్థమవుతుందని అన్నారు. "సరదాకి మాట్లాడే మాటల్లో ఒకదానికొకటి కొంతసవుందకపోవచ్చు. అలా తీసుకోవడానికి యెవరికీ అభ్యంతరం వుండదు" అన్న రంగనాయకమ్మగారు అలా తీసుకోకుండా "మితవాదులకు, విప్లవకారులకు ఉపయోగపడేమాటలుమాట్లాడ తాడుకాబోలు తెలిసే" "విప్లవనాయకుల్లో మార్మికత్వం పెళ్ళాలకు రాసే ఉత్తరాలదాకావెళ్ళింది" అని వ్యాఖ్యలు చేయడం ఆయన అన్నట్టు 'విస్ఫుహ'తో కూడిన ఆక్రోశంకావచ్చు కాని, "ఈ ఉత్తరం పార్టీ డాక్యుమెంట్ ఎలా అయింది?" అన్న ఆమెప్రశ్న నిర్లక్ష్యం చేయ తగిందికాదు. అలాగే "వ్యక్తి పూజ"ను గురించి ఆమెచేసిన ఆలోచన అంతా తోసివేయతగిందీకాదు. వ్యక్తిపూజను ఎవరు ప్రోత్సహిస్తారు? ఎవరికి లాభిస్తుంది? అని ఆలోచించినా, చైనాలో జరిగిన వ్యక్తిపూజ దుష్ఫలితం భారతవిప్లవకారుల్లో కూడా ప్రవేశించి మావో మా అధ్యక్షుడు అనే అశాస్త్రీయధోరణికి దారితీసిందన్నది గుర్తుచేసుకున్నా దాన్ని సమర్థించకూడదని గ్రహించవచ్చు. 'గతితార్కిక' దృష్టితో 'వ్యక్తిపూజ' కూడా ఒకదశలో విప్లవపురో గమనానికి తోడ్పడివుంటే, ఆఫలితం ఇవ్వకకూడా మనం స్పష్టంగా గుర్తించ కలిగేట్టు వుండాలి. అలాకాక, గాంధీపూజకీ, మావోపూజకీ తేడావుందనో, దాన్ని గురించి కొంత అతిశయ ప్రచారం జరిగివుండవచ్చనో చెప్పడం 'గతితార్కికం' కాదు 'వెరైటీ' వుంది కనుక 'వ్యక్తిపూజ' తప్పులేదనడంకన్నా, దానివల్ల విప్లవానికి నిజంగా మేలుజరిగిందా, హానిజరిగిందా అని పరిశీలించాలి.

ఇవాళ రివిజనిస్టులు దాన్నే ప్రధాన ఆయుధంగా తీసుకోవడంవల్ల, సహజంగా 'వ్యక్తిపూజ' సామాజికవాదానికి అనుకూలం కాదుకనుక, అది విప్లవానికి హానికల్గిం

చిందనే (విప్లవం....ఎన్నికల్లో గెలవడంలాంటిదికాదుకనుక) నిర్ణయించుకోకతప్పదు. మేలు జరిగిందంటే దాన్ని నిరూపించడం అన్నవాళ్ళ బాధ్యత. ఉపరితలాన్ని పరిశీలన చేయడం మాత్రమేకాక పునాదినే సోషలిస్టుగా మార్చాలని చైనానాయకులు గుర్తించక పోవడం వాళ్ళ సిద్ధాంత అవగాహనలో పొరపాటుగా వ్యాఖ్యనిస్తూ, "సాంస్కృతిక విప్లవంలో ఉపరితలాన్ని మార్చడానికి చేసిన ప్రయత్నాలు పునాదిదాకా దారితీసాయి" అన్న రంగనాయకమ్మగారి అభిప్రాయాన్ని 'శుద్ధతర్కం'గా భావించారు బాలగోపాల్ గారు.

చైనా కమ్యూనిస్టు పార్టీకి 'గతితర్కం' వుందని వివరించారు. ప్రజలకుకనీస కార్యక్రమాన్ని ఇచ్చి, వాళ్ళు దాన్ని అందుకునిముందుకువెళితే, అప్పుడు పార్టీ తన కార్యక్రమాన్ని మరింత అభివృద్ధి చేసుకునే విధానాన్ని అనుసరించిందని. ఈవిషయంలో పార్టీని తప్పుపట్టడానికి వీల్లేదనీ అన్నారు. అంటే, ప్రతిదశలోను కేవలం నాయకులుకాక కార్యక్రమంలో ప్రజల్ని పాల్గొనేట్టు పార్టీపనిచేస్తూ వచ్చిందన్నమాట.

మరి 'సాంస్కృతిక విప్లవం' ఎందుకు విజయవంతం కాలేదు? ఇందుకు పార్టీని తప్పుపట్టకపోతే ప్రజలను తప్పుపట్టాలా? బాలగోపాల్‌గారు చెప్పిన 'గతి తర్కం' ప్రకారం ప్రజలు ఆ కార్యక్రమాన్ని అందుకుని ముందుకువెళ్ళే సందర్భంలో మాత్రమే ముందటి కార్యక్రమాన్ని పార్టి తీసుకుంటుంది కనుక ఈ పరిస్థితే వుండకూడదు. వుంది కనుక, సిద్ధాంత అవగాహనలో పొరపాటు జరిగిందనుకోక మరేమనుకోవాలి? అలా అనుకోవడాన్ని 'శుద్ధతర్కం'గా ఆక్షేపించిన బాలగోపాల్ గారు 'ఉపరితలాన్ని విప్లవీకరించడానికి బయలుదేరిన విప్లవం పునాదిలోనే యింకా విప్లవం రావలసి వుందని గుర్తించింది' అన్నారు. మాటలతేడా మూడు విప్లవాల తేడా తప్ప, రంగనాయకమ్మగారు చెప్పిన అభిప్రాయానికీ, దీనికీ భేదమేమిటి?

"సాంస్కృతిక విప్లవం వైఫల్యం చెందడానిక్కారణం విప్లవ పార్టీని నిర్మించుకోలేక పోవడం, ఈ విషయం బెతల్‌హామ్‌కీగాని, రంగనాయకమ్మగారికీగాని అంద లేదు" అనడం చాలా ఆశ్చర్యం కలిగిస్తుంది. వాళ్ళిద్దరికీ ఆ సంగతి అర్థమయిందా లేదా అన్నది అలా వుంచుదాం. నాకూ నాలాంటి వారెందరికో బాలగోపాల్‌గారు చెబుతున్నది ఏమాత్రం అర్థం కాలేదనే అనుకుంటున్నాను. విప్లవ పార్టీ నిర్మాణమే కాకపోతే విప్లవం ఎలా సాధ్యమైనట్టు? అంతకుముందు ఆయన వివరించిన 'గతి

తర్కం' గతేమయినట్టు? "చైనా విప్లవంలోని ప్రత్యేకత ఏమంటే ప్రజాఉద్యమం ద్వారా ముందుకురావడం. రెగ్యులారిటీ ప్రకారం నడవడానికి కమ్యూనిస్టు పార్టీ మునిసిపల్ కార్పొరేషన్ లాంటిదికాదు. దానికర్తవ్యం విప్లవం నడపడం, విప్లవంలో ప్రజల్ని పాల్గొనేట్టుచేయడం ... " అన్నారే! ఇదంతా విప్లవపార్టీ నిర్మాణం కాకుండానే జరిగిందా? తను ముందు చెప్పిందేమిటో తనే విస్మరించి, దిగ్భ్రాంతిని కల్గించే కారణం చెప్పి, బెతల్‌హామ్, రంగనాయకమ్మగారు గ్రహించలేక పోయారని ఆక్షేపించడమేమిటి?

బాలగోపాల్‌గారి విజ్ఞత, విచక్షణలమీద విశ్వాసం వున్న నాకు ఈ సమీక్షా వ్యాసం చాలా ఆశ్చర్యం కల్గిస్తున్నది. ఇంక- తెలుగులో వచ్చిన ఈ పుస్తకం చదివినదగ్గర్నుంచి చాలామంది పాఠకులు మానవ భవితవ్యం గురించి భయపడటం.... సంగతి. బెతల్‌హామ్ పుస్తకానికి, రంగనాయకమ్మగారి పుస్తకానికి వున్న తేడా నాకు తెలీదుకాని. ఒకదేశంలో విప్లవం విజయవంతమైనా, అక్కడ పార్టీలోను, నాయకుల్లోను, దేశంలోపలి పరిస్థితిలోను విప్లవానుకూల పరిస్థితులు లేకపోతే విప్లవం నిల్వదని చెప్పే 'శుద్ధతర్కం' కన్నా పార్టీలో, నాయకుల్లో ఎటువంటి లోపాలు లేక పోయినా, దేశంలోపలి పరిస్థితితో పనిలేకుండా, ప్రపంచవ్యాప్తంగా విప్లవ పరిస్థితి లేకపోతే మాత్రం అక్కడ విప్లవం నిల్వదని చెప్పే 'గతితర్కమే' ఎక్కువ భయాన్ని, అవిశ్వాసాన్ని కలిగిస్తుందనుకుంటున్నాను. అందుకు 'గతితర్కం' లోపం కాదని, ఇలా చెప్పడం 'గతితర్కం'గా అన్వయించడంలోనే లోపముందని అనుకుంటున్నాను.

— పి. రామకృష్ణారెడ్డి

జవాబు

రామకృష్ణారెడ్డిగారి లేఖలో నాలుగు విషయాలకు సమాధానం చెప్పాల్సిన అవసరం వుంది.

1. 'సాంస్కృతిక విప్లవాన్ని గురించి తెలుసుకుంటేకాని దాన్ని వ్యతిరేకిస్తున్న రివిజనిజం స్వరూపాన్ని పూర్తిగా తెలుసుకున్నట్టుకాదు' అన్నారు. ఇక్కడ పూర్తిగా తెలుసుకోవడం తెలుసుకోకపోవడం అనేది సమస్యకాదు. దాన్ని రివిజనిజంగా గుర్తించడానికి సాంస్కృతిక విప్లవాన్ని గురించి ఒక అంతిమ నిర్ణయానికి రావలసిన అవసరంలేదు. నేను ఈ విషయాన్ని నా సమీక్షలో వివరించాననే అనుకున్నాను. సోషలిస్టుదశలో వర్గపోరాటాలకు తావులేదనడం, ఉత్పత్తిశక్తులను అభి

వృద్ధిచేయడమే ప్రధానకర్తవ్యం అనడం, వర్గస్వభావంతో ప్రమేయంలేని ఆధునికీ కరణను ప్రధానలక్ష్యంగా ముందుకుతేవడం, పాశ్చాత్యదేశాలనుండి పెట్టుబడినీ సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్నీ పెద్దఎత్తున దిగుమతి చేసుకోవడం, సామ్రాజ్యవాద సోషల్ సామ్రాజ్యవాద దేశాలతో శాంతియుత సహజీవనంకోసం పాకులాడడం- ఇవన్నీ రివిజనిస్టు లక్షణాలే. ఒకవేళ సాంస్కృతిక విప్లవంలో జరిగినవి అన్నీ తప్పులే అయినా ఇవి రివిజనిస్టు లక్షణాలు కాకుండపోవు.

2. 'సాంస్కృతిక విప్లవంలో ఉపరితలాన్ని మార్చడానికి చేసిన ప్రయత్నాలు పునాదిదాకా దారితీసాయి' అన్న రంగనాయకమ్మగారి మాటలను నేను శుద్ధ తర్కం అనలేదు. చైనాకమ్యూనిస్టుపార్టీ తన తీర్మానాలలో ఈవిషయాన్ని గుర్తించినట్టుగా ప్రకటించనంత మాత్రాన దీన్ని పార్టీయొక్క అవగాహనలో లోపంగా ఎంచడాన్ని 'శుద్ధతర్కం' (అంటే అచారిత్రికమయిన వాదన) అన్నాను. అలా అనడానికి గలకారణాన్ని గూడ వివరించాను.

3. వ్యక్తిపూజను కమ్యూనిస్టులు అంగీకరించరని, దాని గురించి రెండు అభిప్రాయాలకు తావులేదని స్పష్టంగానే చెప్పాను. అయితే దీన్ని గూడ అచారిత్రికం(ahistorical)గా చూడకూడదు అన్న అభిప్రాయంతో, సాంస్కృతిక విప్లవంలో అది ఏసందర్భంలో ముందుకొచ్చిందో (నాకు అర్థమయిన మేరకు) వివరించే ప్రయత్నం చేసాను. వ్యక్తిపూజ తప్పుకాదని నేను అనలేదు. అది నా అభిప్రాయం కాదు.

4. 1949లో విప్లవం సాధించిననాటికీ, ఆ తరువాత చాలాకాలం వరకు, చైనాకమ్యూనిస్టు పార్టీ విప్లవపార్టీయే. కాని సాంస్కృతిక విప్లవం కాలానికి పార్టీ కేంద్రంలోనే రివిజనిజం బలపడింది. దాన్ని పారదోలడానికి అంతర్గతపోరాటం చాలకనే మావో పార్టీమీదికే తిరగబడమని ప్రజలకు పిలుపిచ్చాడు. ఆ తిరుగుబాటుకు నాయకత్వం వహించడానికి (అంటే కొత్తబూర్జువా వర్గంతో వర్గపోరాటం నడపడానికి) ఒక (కొత్త) విప్లవపార్టీ అవసరం. దాన్ని నిర్మించుకోలేకపోవడం సాంస్కృతిక విప్లవం వైఫల్యానికి గల ముఖ్యకారణాలలో ఒకటి. ఈ విషయాన్ని రంగనాయకమ్మగారు, బెతెల్‌హాం, గుర్తించలేదని అన్నాను. ఇందులో అర్థంకాకపోవడానికి ఏముందో నాకు అర్థం కావడంలేదు.

మిగిలినవి (ఏమయినా వుంటే) అభిప్రాయభేదాలు. నా అభిప్రాయాలు సమీక్షలో తెలిపాను.

— కె. బాలగోపాల్